

‘Ik wil dat alles poreus is’

Marie-Françoise Plissart is fotograaf en filmmaker. Haar belangrijkste werken gaan over het stedelijk leven, architectuur en sociale relaties.

Ze is veelzijdig: ze maakte reportages over Congo en Rusland, probeerde zwart-wit fotoromans te maken en won in 2004 de Gouden Leeuw op de Architectuurbiënnale van Venetië.

Haar werk omvat “L’occupation des sols” in 2002, “L’Atomium in/out” in 2006, “Le Quatrième mur” in 2013 en “Kinshasa Beta Mbonda” in 2019.

In 2024 begint Marie-Françoise Plissart met de installatie in het station Parc van een fotografisch werk in tegels dat een kaart van de oceanen en 11 schilderijen van de zeeën op de 5 continenten op de muren en de vloer van het station integreert.

Hoe heeft u het project van het nieuwe metrostation aangepakt?

Het is een project dat teruggaat tot 2002, maar aanvankelijk was ik niet helemaal tevreden met het voorstel dat ik had gemaakt. Dus besloot ik het helemaal te veranderen. Het was in Shanghai dat het idee van water bij me opkwam, om de zee in de metro te plaatsen. Ik werkte al heel vroeg samen met het architectenbureau (GS3 architecten) en vroeg hen een model te maken. Ik vind dat mijn werk altijd heel dicht bij de architectuur staat. Ik heb ook samengewerkt met mijn buurman, de architect Eric Quinet, die zeer behulpzaam was. Het project omvat een enorme nautische kaart, gemaakt door Bieke Cattoor, verspreid over de vloer. Het idee is in de loop der jaren gerijpt en is verrijkt door mijn verkenningen en mijn kijk op de wereld. Vorig jaar heb ik sommige beelden opnieuw veranderd, om recente omwentelingen in het project te verwerken.

La muraille de Chine, 2008, © Marie-Françoise Plissart

Ik las ook Gaston Bachelard’s “Water en dromen” en werd geabsorbeerd door zijn vrijgevigheid. Lezen is een grote motor voor creativiteit. Boeken vatten de wereld samen.

Hoe benadert u de politieke of geopolitieke componenten van uw beelden?

Ik wil dat mijn foto’s iets van het heden laten zien. Ik heb een voorbeeld. De volgende tentoonstelling getiteld ‘Onomatopée’ bij Huberty & Breyne wilde een van mijn werken laten zien, maar ik kon niets bedenken om hen over dit thema aan te bieden. Toen herinnerde ik me mijn reis naar Moskou in 2005. Ik had toen een kleine camera aan mijn voet en filmde zo mijn omgeving. Op een gegeven moment filmde ik een klein meisje dat naar een zingende pop op een display keek, een “sexy” mechanisch stuk speelgoed dat werd onderbroken door een mechanische soldaat die PAN PAN PAN riep, die op zijn beurt werd bijgestaan door een mechanische tank. Het was mij duidelijk dat deze sequentie perfect aansloot bij ons heden, bij onze tijd, en het thema van de tentoonstelling kon illustreren. Een pop met een tank is al een bijzondere sfeer, bijna een voorgevoel.

Het is al een politiek voorstel voor de verbeelding van een vijfjarig meisje, een vorm van inlijving.

Welk verschil maakt u tussen stilstaande en bewegende beelden?

Fotografie blijft erg eenzaam. Video en film bieden heel verschillende mogelijkheden. Voor mijn film “Kinshasa Beta Mbonda”, die de reis van tot muziek bekeerde voormalige delinquenten schetst, was het werk een permanente uitwisseling. De voorbereiding duurde lang, evenals de productie. Het was een teamprestatie van begin tot eind. In het geval van de film “L’occupation des sols” is de relatie tussen film en fotografie directer. De film is gemaakt in de zomer van 2002, 20 jaar geleden, in een tijd dat meer mensen op straat waren en niet voortdurend op hun mobiele telefoon keken. Ik ben nu geïnteresseerd in het dateren van mijn werk, omdat het ook een teken is dat de wereld verandert. Dat was vroeger minder het geval, ik wilde dat mijn werk een universeler deel zou bereiken, wat nu bijna onmogelijk lijkt. Universaliteit komt voort uit het detail, het concrete, het bijzondere teken.

Hoe benader je een nieuw idee?

Ik vind wat de wereld mij biedt fascinerend. Je hoeft je huis maar te verlaten om gegrepen te worden door een sfeer, een decor, een scène. Vaak komen verschillende werelden samen op dezelfde plaats. Ik probeer daarvoor open te staan, het op het juiste moment aan te grijpen. Alles is er. Tentoonstellingen, boeken en filmvoorstellingen zijn een drijfveer voor deze aanpak, voor het vinden van wat de wereld mij biedt. François Schuiten heeft me bijvoorbeeld net gevraagd een taxidermist in Frankrijk te fotograferen voor de volgende Animalia tentoonstelling in het Train World Museum. Het was een prachtige ervaring. Het was alsof je in een levensgroot rariteitenkabinet was. De wereld is ook een soort permanent rariteitenkabinet. Ik wil dat alles poreus is. Dat alles elkaar kruist.

Welke extra ziel kun je toevoegen aan een foto van een gebouw?

Ik heb veel samengewerkt met Pierre Hebbelinck, met wie ik de meest succesvolle projecten heb uitgevoerd. Elke keer vroeg ik hem me alles over het project te vertellen, me alles uit te leggen. Ik neem deze bagage mee als ik mijn foto's maak. Zodra deze parameters goed geïntegreerd zijn, komt het vanzelf. Ongeveer vijftien jaar geleden vroeg Pierre Hebbelinck me om metalen voorwerpen en meubels te fotograferen, wat me aanvankelijk saai leek. Maar ik was meteen enthousiast over zijn voorstel om er een 'flip-book' van te maken. Het zijn zijn verhalen en zijn organisatorische vaardigheden die spannend zijn. En het project kon vrijwel onmiddellijk worden gerealiseerd.

Fotograferen we altijd de werkelijkheid?

Een foto is niet bedoeld om te laten zien wat er is. Voor zover mogelijk moet men niet moe worden van een foto. Het moet de blik van de kijker kunnen vernieuwen, een oneindig aantal verhalen vertellen. Ik cultiveer ook graag de paradox van het beeld, dat het één

ding kan vertellen en het tegenovergestelde. Maar ik heb geen bepaalde methode om dit te bereiken. Mijn foto's zijn een kleine poort naar de wereld.

U heeft vaak gesproken over de privatisering van de openbare ruimte. Wat is daarmee?

Vroeger kon ik op de daken rondlopen om foto's te maken. Vanaf 2013 werd het veel moeilijker. Het aantal openbare ruimten neemt af. De toegang tot de gebouwen wordt moeilijk. Ik denk niet dat ik projecten als 'Brussels, Vertical Horizon' vandaag nog zou kunnen doen. Sommige toegangen worden betalend. Ruimtes worden steeds meer geprivatiseerd en kunstmatig. Tegelijkertijd nemen de ervaringen die verband houden met de waarneming en onze zintuigen af. Minder horizon, minder geur, minder natuur. Het lichaam wordt geabstraheerd van de wereld, raakt van de grond. En dit brengt ons terug bij het oorspronkelijke idee: of we de grond al dan niet bezetten.

Hoe integreer je tijd in je werk?

De keuze van de camera houdt rechtstreeks verband met de relatie met de wereld. Een oudere camera die een belichtingstijd van soms een kwartier nodig heeft, is niet te vergelijken met een smartphone die in 1/100ste van een seconde een foto maakt. De opzet is niet hetzelfde, het proces zelf is niet hetzelfde. De wereld ontmoeten kost tijd. We kunnen de huidige behoefte aan onmiddellijkheid vergelijken met datingsites, waar de tijd om mensen te benaderen steeds korter wordt. Ik hou ervan als het materiaal "tijd" een integraal onderdeel is van een project, en je letterlijk de tijd neemt en het een plezier wordt.

Bouw je een foto op?

Ja, een foto wordt opgebouwd. Maar het mag niet opvallen. Ik hou van deze concreetheid. Er is een notie van juistheid in een

Brighton, 2008, © Marie-Françoise Plissart

Project Métro: Le cap blanc Nez, 2013, © Marie-Françoise Plissart

beeld, een schilderij, dat de indruk geeft dat alles op zijn plaats is. Dit kost tijd. Het is hetzelfde voor architectuur.

Ik denk met name aan de architect Henri Chaumont, die een traditie van timmerwerk voortzet en op een opmerkelijke manier gebruik maakt van hout. De tijd van leren, de tijd van realiseren is essentieel om een dergelijk voorbeeldig resultaat te bereiken. Hij durfde tot het einde van zijn materiaal te gaan, zelfs tot het punt van buigen en draaien. Alleen iemand met een bijna volledige kennis van zijn vakgebied kan dat. Ik vind dat bewonderenswaardig.

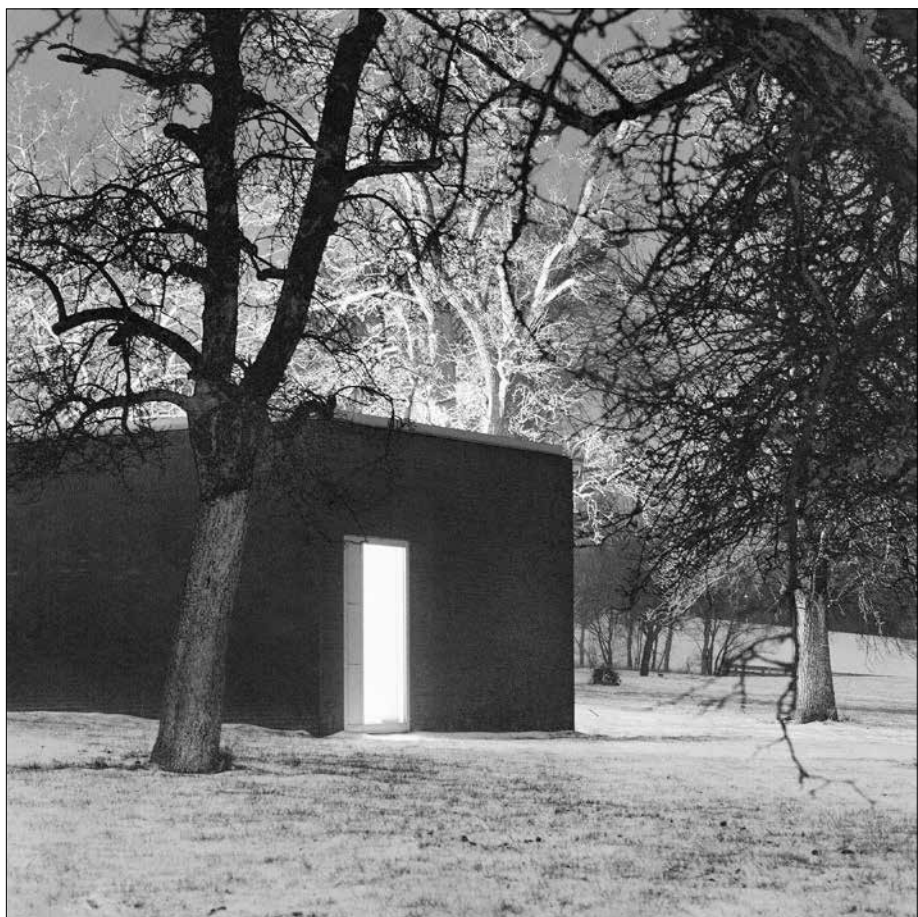
Het begrip "schaal" is ook zeer belangrijk. Een grote foto laat altijd meer zien dan een kleine draagbare foto.

Hoe zit het met de muziek?

Een ander voorbeeld. In 1995 vroeg het Kunstenfestivaldesarts me om foto's te maken van Brussel. Het was maart en Brussel was saai. Ik had het idee om dit thema te combineren met dat van vuur. Op dat moment luisterde ik naar Mozart's 'Don Giovanni'. Deze muziek gaf me vleugels. Op de dag van de tentoonstelling zei een vriend van me: "Het is grappig, je beelden doen me denken aan Don Giovanni van Mozart".

Het is nog steeds porositeit.

Interview door Nicolas Houyoux ■

Een beeld van de «Fabrique de l'arbre», een project gerealiseerd voor Pierre Hebbelinck, 2012, © Marie-Françoise Plissart

De woning van Henri Chaumont, 2008, © Marie-Françoise Plissart

Een beeld uit de kortfilm «Le chaperon russe», 2005, © Marie-Françoise Plissart

La Muralla Roja

Xanadú

Anfiteatro (Amfiteater)

De oude cementfabriek (buiten Calpe)

Bofill in Calpe

Een jaar geleden op 15 januari 2022 overleed de Catalaanse architect Ricardo Bofill op 82-jarige leeftijd. Al voor het overlijden van de architect, had de gemeenteraad van Calpe 2023 als 'Año Bofill' uitgeroepen om het 50-jarige bestaan van de 'Muralla Roja' te vieren. Maar, waarom is Calpe zo belangrijk voor Bofill en welke gebouwen zijn daar te bekijken?

In 1962 begon de 'Taller de Arquitectura' van Ricardo Bofill met het ontwerpen van een masterplan voor een toeristisch complex in Calpe, tegenover de Peñón de Ifach. Het architectenbureau kreeg de opdracht om in fasen appartementen, eengezinswoningen, een klein hotel, een bar, restaurants en sportfaciliteiten te ontwerpen en te bouwen. De bijzondere kwaliteiten van het landschap, gevormd door stenen terrassen en de ligging aan zee, bepaalden het project dat uit verschillende gebouwen bestaat: Muralla Roja, Xanadú, Anfiteatro en Plexus.

La Muralla Roja (Rode Muur)

Dit gebouw werd in 1972 opgetrokken en de architectuur is aangepast aan de heuvelachtige kustlijn waar het zich bevindt. De stijl van het bouwwerk doet denken aan de schoonheid van de architectuur uit de

Middellandse Zee regio, die de casbah overtreft: gangen, terrassen, trappen en patio's die verbonden zijn als verlenging van de bewoonde binnenruimtes. Bovendien valt het frequente gebruik van kleuren op, in contrast met het landschap, de hemel en het natuurlijke licht.

Xanadú

Tussen 1966 en 1968 gebouwd, architectonisch een experimenteel prototype van een 'tuinstad' in de open lucht, bestaande uit verschillende niveaus en hoogten die door hellingen en trappen met elkaar zijn verbonden. Het gebouw, geïnspireerd door een kasteel, is ontworpen om de structuur van de Peñón de Ifach te benaderen. Het heeft een algemene vorm van kubussen die versierd zijn met balustrades en gebogen daken, waardoor de ruimtes iets majestueus aandoen.

Anfiteatro (Amfiteater)

Gebouwd tussen 1983 en 1985, gelegen op de steile kustlijn met prachtige uitzichten op de Peñón de Ifach en de zee. Het bestaat uit één geheel, gevormd door een groep van 27 luxe woningen, een gemeenschappelijk zwembad en solariums die de vorm hebben van een klassiek amfiteater. Het zwembad is, volgens de Griekse traditie, gelegen op een 'podium' en strekt zich uit tot aan de steile kust, waardoor het landschap wordt omgeven.

Plexus

Het familiewoningen complex 'Plexus' uit 1966 is gelegen op de hogere delen van het terrein La Manzanera. Het was een van de eerste projecten gebouwd tijdens de Spaanse toeristische ontwikkelingsperiode. Plexus is

een poging om zich maximaal aan te passen aan de natuurlijke omgeving, volgens dezelfde methode die is gebruikt bij de bouw van de steenachtige terrassen die de landbouwgronden in de omgeving definiëren.

De oude cementfabriek (buiten Calpe)

Dit gebouw staat niet in Calpe en is in de buurt van Barcelona te vinden. We hebben het over 'La Fábrica', een complex dat in een James Bond zou kunnen verschijnen, maar eigenlijk een spectaculaire woning/studio/kantoor en expositieruimte/etc.. was van de Catalaanse architect. 'La Fábrica' is een oude cementfabriek die in 1973 door de architect werd gekocht en waar hij in 1975 begon met de voorbereidingen om deze om te bouwen tot een woning annex bedrijfspand/studio. 45 jaar later was het project af en is de oude fabriek omgetoverd tot een vreemd uitzienend kasteel maar wel eentje wat een spectaculaire woning en kantoorruimte huisvest. ■

WIT IS HET NIEUWE GROEN

LEADAX ROOV

Dé duurzame circulaire platdakbedekking die gericht is op de toekomst.

Streeft u naar duurzame en circulaire oplossingen? Goed nieuws! Leadax Roov van Wienerberger is een dakbedekking gemaakt van gerecycleerde PVB-folie. Naast losliggend geballast en mechanisch verankerd kan Leadax Roov ook met een watergedragen lijm bevestigd worden, waardoor de folie na einde levensduur 100% circulair is: de folie kan opnieuw gerecycleerd worden tot een nieuwe rol Leadax Roov. De witte kleur voorkomt het hitte-eilandeffect en bezorgt zonnepanelen een hoger rendement. Nog meer voordelen: geen regenwaterverkleuring, eenvoudig en veilig te plaatsen zonder gebruik van vuur of hitte. Dat biedt mooie perspectieven voor de toekomst!

Scan de QR-code voor de brochure
en de infovideo of ga naar
wnbg.be/leadaxroov-prof

Wienerberger

Drijvende sauna 'Big Branzino'

De Zweedse studio Sandellsandberg realiseerde met de 'Big Branzino' een drijvende sauna die is ontworpen om op te gaan in de bosrijke omgeving van de archipel van Stockholm.

De houten constructie is bovenop een stalen catamaranromp geplaatst en heeft een boogvormig dak dat naar beneden afloopt om de glazen saunaruimte te bedekken.

De opdrachtgever van deze sauna is een creatief persoon uit de tech-scene in Stockholm die een droom had een 'drijvende sauna-ervaring' te beleven. Om op te gaan in de natuur van Stockholm, is de buitenkant van het drijvende bouwwerk bekleed met grenen planken.

De centraal gelegen sauna beschikt over twee stoelen met twee niveaus die rond de op maat gemaakte kachel zijn opgesteld. Deze kachel is ook als warmtebron te gebruiken wanneer bezoekers op de Big Branzino overnachten. Aan weerszijden van de sauna

bevinden zich twee kleinere ruimtes met een douche en een badkamer. Verder is een ladder aangebracht waarmee de bezoeker het dak kan bereiken en gebruik kan maken van een zitgedeelte met een ononderbroken uitzicht op het landschap.

Ook voor de binnenkant van de sauna paste de architect het natuurlijk materiaal hout toe. Zo zijn het interieur en de meubels gemaakt van western red cedar vanwege de gunstige eigenschappen met betrekking tot sauna- en buitengebruik. Een wiel en bedieningselementen in een cederhouten kist aan de voorkant van de drijvende sauna stellen gasten in staat om rond de archipel te drijven met een maximale snelheid van ongeveer vijf mijl per uur. ■

Parijs: de SOHO's brengen leven in de brouwerij!

De combinatie van kantoor en huisvesting is een nieuw vastgoedaanbod dat zal scoren.

De term "small office/home office" (SOHO) verwijst naar een micro-onderneming die vaak wordt beheerd vanuit een klein kantoor of thuis, of zelfs gewoon vanachter een bureau. Vaak zijn het managers, meestal zelfstandigen, die geen grote kantoorruimtes nodig hebben om hun activiteiten uit te voeren. Afgestemd op de behoeften van ontwerpers en vrije beroepen zijn deze zogenaamde SOHO's geïnspireerd op wat vroeger de werkateliers waren waar kunstenaars woonden en hun creativiteit loslieten.

In het noordoosten van Parijs, vlakbij de Porte de la Chapelle, verscheen het project SOHO Chapelle. Het werd ontworpen door twee Parijse kantoren: Jacques Moussafir Architectes en Nicolas Hugoo Architecture. Kortom, je woont waar je werkt. Bij dit herontwikkelingsproject van terreinen van de SNCF zijn de kantoorruimtes rechtstreeks verbonden met de woningen of bevinden ze zich op zijn minst in hetzelfde gebouw.

Bewoners hebben de keuze of ze hun werkruimte al dan niet met hun woning willen verbinden, door middel van een optionele plaat voorzien in de ontwikkeling

Een stedelijk laboratorium

Zoals het verantwoordelijk marketingbedrijf van SOHO benadrukt: "Het is een formule die al in de middeleeuwen bestond toen de bakker boven zijn oven woonde. Zoals in sommige gebouwen van Haussmann waar de handelaars boven woonden."

Het project voor gemengd gebruik omvat twee woontorens en woningen, kantoren en winkels die verbonden zijn met het straatleven. De wijk, Chapelle International genaamd, is ook bedoeld als laboratorium voor nieuwe stedelijke trends, met name stadslandbouwprojecten en een logistiek platform dat bedoeld is om Parijs te voorzien van allerlei op korte afstand. ■

7de editie van het Brussels Art Nouveau & Art Deco (BANAD) Festival

Tijdens drie weekends van 11 - 26 maart vindt het BANAD Festival plaats, een jaarlijks evenement dat het art nouveau en art deco-erfgoed in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de kijker stelt.

Op het programma: bezoeken aan een 50-tal interieurs die gewoonlijk niet toegankelijk zijn voor het grote publiek, geleide wandelingen, originele lezingen, aangepaste bezoeken voor personen met een beperking, activiteiten voor het hele gezin en de onmisbare objecten en erfgoedrestaurateurs beurs.

In het kader van de aankomende editie zullen een aantal gebouwen voor de eerste keer te bezoeken zijn: de Villa Pelseneer, de herenhuizen Pieper en Waxweiler, het Centre Scolaire du Souverain, de huizen Homem de Macédo, Overloop, De Roy en Van Waesberghe en de voormalige papeterie De Ruyscher. Ook het Brugmann-ziekenhuis dat haar honderdjarig bestaan viert, het voormalig huis-atelier Fernand Dubois (actueel gebouw van de Cubaanse ambassade) en het pas gerenoveerde gemeentehuis van Vorst, openen hun deuren tijdens het BANAD Festival.

Dit jaar is er bovendien de mogelijkheid om een intiem concert bij te wonen of deel te nemen aan een "visite hallucinée", een verbazingwekkende ontdekkingsstocht in het voormalige Cohn-Donnay Herenhuis. Een Nederlandstalige lezing die de aandacht verdient, vindt plaats op donderdag 16 maart. Er wordt dan gereflecteerd over Belgische art nouveau en art deco wandtegels.

Als afsluiter van het festival nodigt Explore.Brussels u uit voor een cabaretavond in de stijl van de Roaring Twenties.

Het BANAD Festival wordt georganiseerd door het netwerk Explore.Brussels en past binnen het kader van het Art Nouveau Jaar 2023 in Brussel. U kunt rondleidingen volgen in verschillende talen, waaronder ook gebarentaal. Bovendien zijn een aantal rondleidingen toegankelijk voor mensen met beperkte mobiliteit. ■

GRAS- & GRINDPLATEN

30 jaar
ervaring

Nieuw gamma

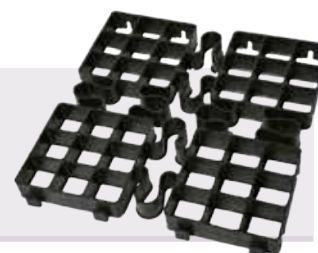
GeoDal Green 39

De discrete en stevige groene grasplaat

GeoDal 50

De 50 mm stevige kunststof grasdal

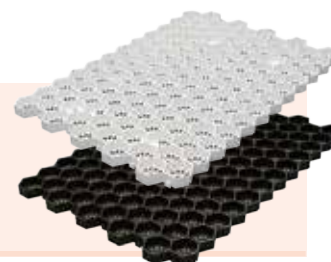
TrafiDal 50

De grastegel voor zwaar en intensief verkeer

GridaGravel 34

Stabiliserende grindplaat met honingraatstructuur

PaveGrid 60

Stabilisatieplaat voor klinkers en gras

Meer info op: www.matgeco.be

insulco BV • Rue Buisson
aux Loups 1a • I. Z. Zuid
(1) • B- 1400 NIJVEL
Tel : +32 67 41 16 10 • matgeco@insulco.be

MatGeco
Geotechnical products

KLIK VOOR MEER INFO

Een totaalervaring

Snøhetta bouwt spectaculaire cabins aan Noors fjord

Het Noorse architectenbureau Snøhetta heeft samen met ondernemer Tom Bjarte Norland en het Deense designmerk Vipp vier prachtige cabins laten bouwen op de steile oevers langs het Lysefjord in Noorwegen. Wie het geluk heeft om hier te verblijven kan genieten van een spectaculair uitzicht over het fjord.

De cabins hebben de individuele namen Stylten, Myra, Stjerna en Eldhuset en luisteren collectief naar de naam The Bolder. Bij het ontwerp is goed gekeken naar de omgeving. Zowel het uiterlijk van de cabins als de gebruikte materialen verwijzen naar de ruige natuur van de omgeving. Ook binnen is

er natuurlijk focus op diezelfde natuur. Door de grote ramen heb je een onvergetelijk en weids uitzicht.

Hout en beton

De natuur in de omgeving bestaat voor een groot deel uit rotsen en dennenbomen. Snøhetta heeft daarom gekozen om vooral hout en beton te gebruiken als bouwmaterialen. Zo is het gebruikte hout van de Red Cedar (een conifeer die ook bekend is als reuzenlebensboom). Het hout van deze boom wordt na verloop van tijd grijs waardoor de cabins nog beter in de omgeving opgaan.

“Een spectaculair panoramisch uitzicht op het steeds veranderende weer”

Snøhetta-architect Frank Denis Foray: “We hebben ernaar gestreefd de natuur te behouden om zo de ervaring van je bewegen in een ongerept landschap te versterken. Dit alles met een zo klein mogelijke impact op de omgeving. Het doel was om een totaalervaring te creëren voor de bezoekers. Na een mooie dag wandelen langs het fjord komen ze terug in een gezellig, warm houten nest met een spectaculair panoramisch uitzicht op het steeds veranderende weer.

De cabin bestaat uit twee verdiepingen. Boven is er een keuken en eetkamer en beneden een badkamer en slaapkamer. Op dit moment zijn 3 van de 4 cabins gereed en zijn ze te boeken via de website van The Bolder. The Bolder ligt niet ver van de stad Stavanger dat een eigen vliegveld heeft. Stavanger is een leuke bestemming voor een stedentrip. Bovendien kun je langs het Lysefjord de spectaculaire hike maken naar de Preikestolen. ■

Street art maakt steden veiliger

Na Glasgow, Londen en Amsterdam, komen straks 19 andere Europese steden in aanmerking voor subsidies van de filantropische Bloomberg Stichting. Die wil via street art stadscentra dynamiseren en de veiligheid van voetgangers verhogen.

Het Asphalt Art Initiative liet zich inspireren door de inspanningen die Michael R. Bloomberg als burgemeester van New York (2002-2013) leverde om de veiligheid van voetgangers te verbeteren en de straten van de stad nieuwe impulsen te geven. Het initiatief loopt niet alleen in New York. Het werd eerder al uitgetest in 41 Amerikaanse steden als Pittsburgh en Kansas City én drie Europese steden (Glasgow, Londen en Amsterdam).

Na de bemoedigende resultaten in de Verenigde Staten breidde Bloomberg Philanthropies het initiatief 'Asphalt Art' uit naar 19 andere Europese steden, waaronder Brussel (België), Firenze, Prato en Rome (Italië), Cluj-Napoca (Roemenië) en Gdynia (Polen). Al die steden kunnen tot 25.000 USD ontvangen voor de realisatie van artistieke projecten.

Fresco's die levens redden

Daarnaast krijgen ze technisch advies van de experts van Bloomberg Associates. In de praktijk zullen de geselecteerde steden eigen maatregelen moeten implementeren tegen vandalisme en vervuiling door overdreven snelheid. Tegelijk kan de veiligheid van voetgangers worden verbeterd door in het oog springende schilderijen op het wegdek, oversteekplaatsen en voetpaden.

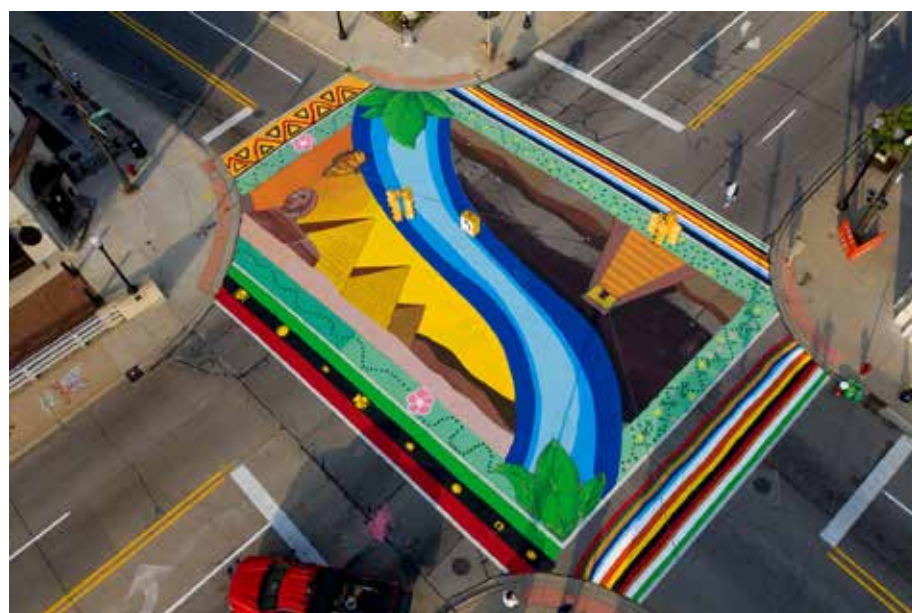
De introductie van street art in de openbare ruimte streeft immers niet alleen een esthe-

tisch doel na. Uit de resultaten van reeds gerealiseerde Asphalt Art projecten in de VS blijkt dat die kunstwerken de veiligheid van voetgangers ten goede komen, zeker in combinatie met andere maatregelen (zoals de heraanleg van voetpaden).

Een studie in opdracht van Bloomberg Philanthropies met betrekking tot 22 al bestaande Asphalt Art projecten in vijf Amerikaanse staten bracht aan het licht dat 'gebruikers door kleurrijke motieven worden gestimuleerd en daardoor alerter reageren.' Het aantal incidenten daalde zo met om en bij de 17 %.

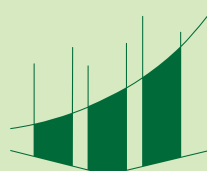
Dat blijkt vooral het geval voor voetgangers en fietsers. Volgens de studie daalde het aantal incidenten met gemotoriseerde voertuigen aanzienlijk na het aanbrengen van street art. Zo daalde het aantal ongevallen met voetgangers en fietsers met 50 %. Conflicten tussen chauffeurs en voetgangers zouden met 25 % zijn gedaald, terwijl blijkbaar 27 % meer chauffeurs aan voetgangers voorrang verleenden.

Volgens Janette Sadik-Khan, de voormalige transportverantwoordelijke van de Stad New York en consulente voor vervoer en stadskwesties bij Bloomberg Associates, brengen dergelijke projecten 'mensen niet alleen dicht bij elkaar, maar maken ze de straten ook veiliger. Over de hele wereld worden steden aangemoedigd om hun eigen Asphalt Art meesterwerken te schilderen.' ■

**DURF TRANSPARANTIE
AAN IN JE VAKDOMEIN !**

MY BCCA

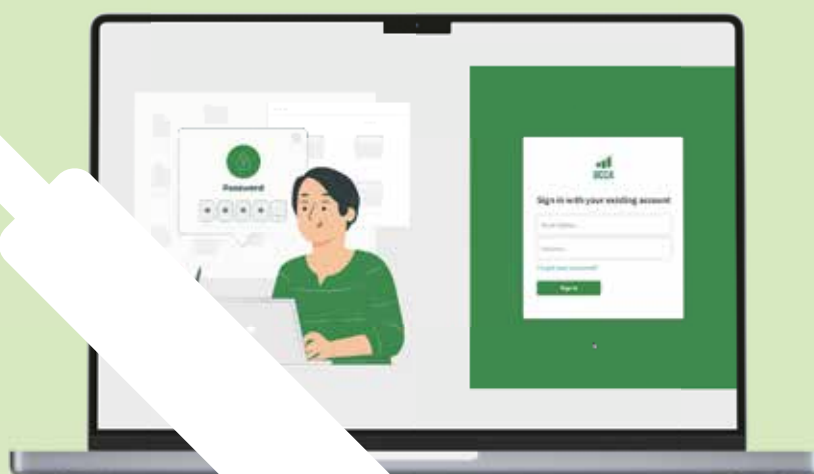

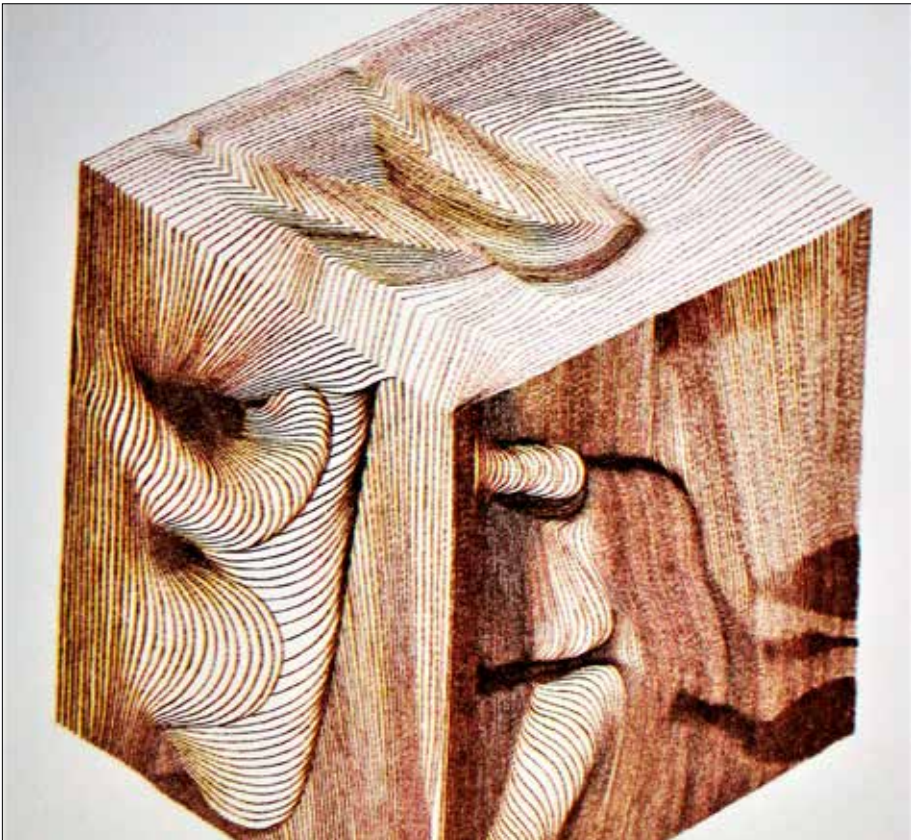
BCCA

www.bcca.be

*De certificatie-instelling BCCA rolt haar
portaal "MyBCCA" uit binnen het domein van
de betonherstellingen.*

*Een overlegplatform en communicatietool met
een duidelijke meerwaarde voor voorschrijvers
en aannemers.*

Het eeuwfeest voor Pol Bury

Het Centre de la Gravure et de l'Image imprimée biedt een monografische focus op de gegraveerde werken van Pol Bury. In september wordt er een boek gepubliceerd over de geschriften van Pol Bury, als belangrijk evenement van het eeuwfeest. Ook, worden er een reeks cursussen en workshops aangeboden aan jongeren en volwassenen.

Heel zijn leven lang was de gravure een spannende en centrale onderzoeksruimte voor Pol Bury. Ze heeft hem in staat gesteld om in een kat-en-muisspel met zijn beeldhouwerspraktijk verschillende uitdagingen aan te gaan. Door Bury's gravures te tonen, betreden we dus een intern mechanisme in de intimiteit van de kunstenaar. Het gaat om een man die mediteert en zijn eigen werk/gereedschap in vraag stelt. Het laat ons ook toe om Bury als kleurexpert te ervaren, hij hield van materie en was nieuwsgierig naar technieken. Tijdens deze tentoonstelling

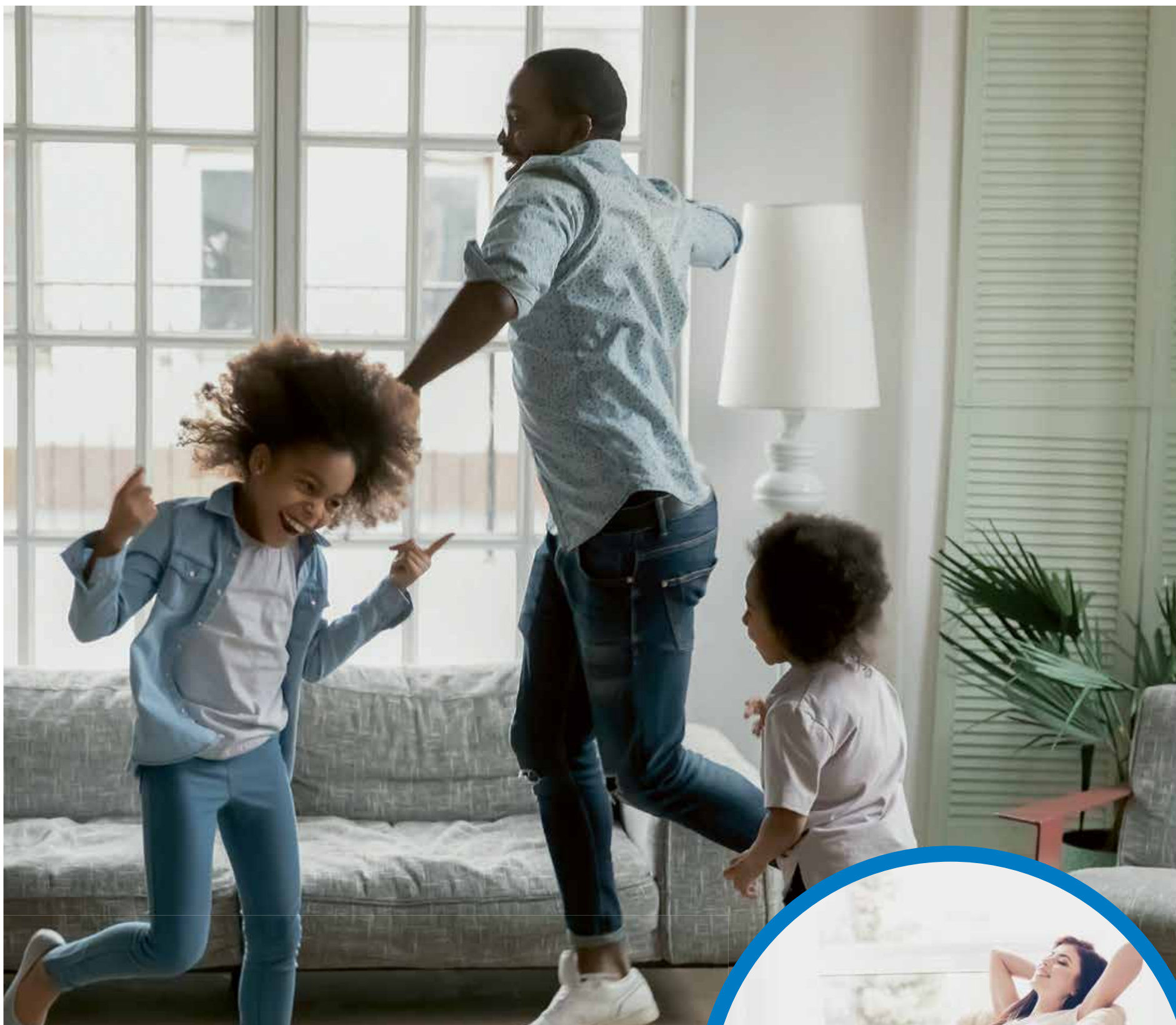
zullen verschillende gravuresets uit zijn verschillende creatieperiodes aan bod komen. Men zal ze in verband brengen met beeldhouwwerken om te illustreren in hoeverre de verhouding tussen deze twee media gevoed wordt.

De hoofdthema's van zijn werk zijn zichtbaar in deze uitgebreide reeks tweedimensionale kunstwerken. De volgende thema's komen immers aan bod: meetkunde, beweging, tijd (en vooral de relativiteit ervan), betovering, speelsheid, transformatie...Voor deze man

die een wereldster van de Kunst geworden is, was uitgeven ook een manier om democratisch te blijven. Deze dimensie belichaamt duidelijk een wil die sterk aanwezig was in de jaren 1960-70. Het Centrum voor grafische kunst en het gedrukte beeld bewaart een aanzienlijk aantal werken van de kunstenaar (in zijn eigen collecties, in die van de Stad of via de kunstwerken die de Federatie Wallonië-Brussel aan onze instelling toevertrouwd heeft). Dit fonds zal worden aangevuld met talrijke externe uitleenbeurten van instellingen en particulieren, zowel in België

als in het buitenland. De tentoonstelling is vergezeld van een catalogus die uitgegeven is door het Centre de la Gravure et de l'Image imprimée van de Federatie Wallonië-Brussel.

*Pol Bury - 100 jaar in La Louvière
Tentoonstelling Pol Bury.
Va-et-vient Centre de la Gravure et de l'image imprimée
Van 29 oktober 2022 tot 12 maart 2023
Monografische tentoonstelling (gegraveerde werken) Rue des Amours 10,
B-7100 La Louvière ■*

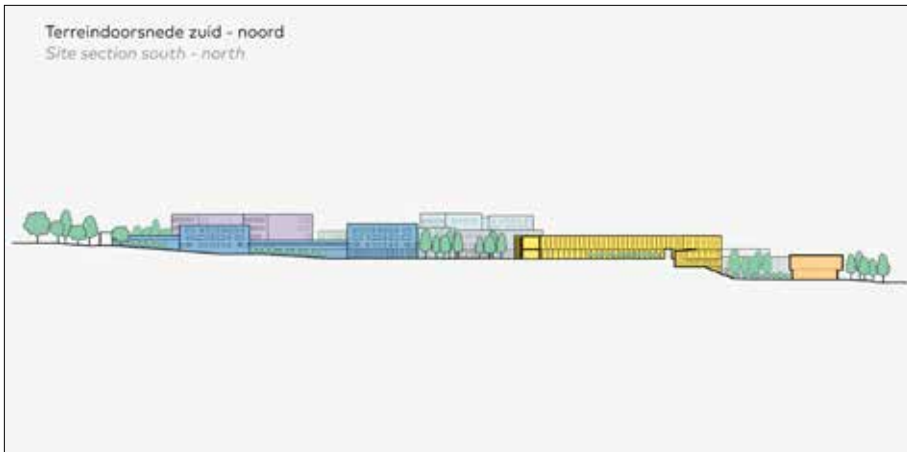

**ZEG “NEEN” TEGEN GELUIDSOVERLAST
EN “JA” TEGEN MEER RUST MET ONZE
AKOESTISCHE OPLOSSINGEN.**

SOPREMA
GROUP

Meer informatie over onze geluidabsorberende producten?
www.soprema.be / info@soprema.be

Innovatief ontwerp is vlaggenschip van het Belgische gevangeniswezen

In het najaar van 2022 is een nieuwe gevangenis geopend in het Belgische Haren. Het innovatieve ontwerp gaat uit van de opzet van een dorp. In plaats van één groot gebouw bestaat de gevangenis uit verschillende kleinere gebouwen met elk een onderscheidende functie en herkenbaarheid. Deze opzet draagt bij aan een menselijker detentieklimaat in België. Met het nieuwe gevangenisdorp zet het Belgische gevangeniswezen een reusachtige stap vooruit.

Ware revolutie in detentieland

België telt 34 gevangenissen, waarvan er op termijn drie overgaan naar de nieuwe gevangenis in Haren. Het gevangenisdorp vereensde de afgelopen jaren onder de rook van Brussel, op een 15 hectare groot terrein, met in totaal 116.000 m² aan gebouwen. Het Belgisch-Spaans-Australische consortium – dat de opdracht van de Belgische federale overheid kreeg – is met het Design, Build, Finance en Maintain (DBFM)-contract voor 25 jaar aan de gevangenis verbonden. De keuze voor het ontwerp van EGM architecten naar de analogie van een dorp, getuigde van doortastendheid. Tot dan toe kende België een betrekkelijk behoudend detentieklimaat met vooral het alom bekende Ducpétiaux-concept (gevangenis in ster-vorm) of het Panopticum-model. Beide modellen sluiten niet aan bij het streven naar een meer humaan beleid. Bij de opening van de nieuwe gevangenis prees Vincent Van Quickenborne, vicepremier en minister van Justitie en Noordzee, de stap naar voren: “De realisatie van de gevangenis van Haren is een ware revolutie in de manier waarop we detentie aanpakken.”

“Dit gebouw is een vlaggenschip van de stille revolutie in ons gevangeniswezen” (Vincent Van Quickenborne, minister van Justitie)

Herkenbaar en kleinschalig als een dorp

De gevangenis in Haren volgt de opzet van een dorp: een plein in de kern, met daar-

op uitkomend een aantal straatjes met losse gebouwen voor iedere functie. Deze herkenbare typologie weerspiegelt de kleinschaligheid in maat en materiaal, en zorgt voor een prettig werk- en leefklimaat. Zo komt het leven binnen de muur zo veel mogelijk overeen met het leven erbuiten. De ‘normale’ en vriendelijkere omgeving stimuleert goed gedrag en een menselijkere benadering van de gedetineerden. Dit verhoogt de kans op een succesvolle resocialisatie en een significante daling van het recidivecijfer. En zorgt voor een prettiger werkklimaat voor personeel.

In losse, afzonderlijke en herkenbare gebouwen zijn de verschillende functies zoals verblijf, werk, ontmoeten, sport en therapie ondergebracht. Met speciale badges kunnen gedetineerden zich op basis van verworven vrijheden over het terrein bewegen. Het geeft hen zelf de regie over de dagindeling en het dagritme, wat een positieve invloed heeft op hun welbevinden. Ook zijn ze hierdoor beter voorbereid op een succesvolle terugkeer in de samenleving.

Normalisatie voor de best mogelijke re-integratie

Wie de plattegrond van het complex bekijkt, ziet daadwerkelijk een dorp, op een natuurlijke manier ingepast in de omgeving. Zo zijn er onder meer verblijfsgebouwen in uiteenlopende stijlen en kleuren, een centraal groen plein met rondom het hoofdgebouw met de karakteristieke klokkentoren, ontspanningszones, een ziekenhuis, werkplaatsen, een

moestuin, een sportveld, een rechtbank en familie ontmoetingsruimten. Onderzoek onder gedetineerden toont aan dat juist het gebrek aan alledaagse dingen als belangrijk minpunt wordt ervaren in oudere gevangenissen. Het is een belangrijk feit voor het ontwerp en processen in Haren. Hier pakken gedetineerden die naar school of het werk gaan hun jas en gaan de deur uit. Niet alleen hun cel, ook hun gebouw. Ze ervaren hierdoor een relatief normaal dagritme met afwisseling in omgeving, temperatuur, akoestiek, geur en direct zonlicht. Dit klinkt misschien onbelangrijk, maar voor mensen in hechtenis draagt het bij aan de normalisatie en resocialisatie. Daarom zijn in gevangenisdorp Haren de verschillende type gebouwen ‘aanwijsbaar’.

Meer gedetineerden, minder energie- en waterverbruik

Gevangenisdorp Haren is in veel opzichten duurzaam: van ontwerp en bouw tot gebruik en toekomst. Hiervoor ontving het complex het BREEAM Very Good-certificaat. Een scala aan energiebesparende maatregelen is in de gevangenis toegepast: zonnepanelen, sedumdaken, 37.000 m² aangeplant groen, een warmte-koudeopslagsysteem (WKO) en energieopwekking met een warmtekruipkoppelinginstallatie (restwarmte verwarmt een deel van het water). Bijzonder is het integrale watergebruik. De gevangenis verbruikt 77 procent minder leidingwater dan gemiddeld door een combinatie van een grijswatersysteem en hergebruik van water.

Al tijdens de bouw bleek dat het ontwerp functieverhuizingen kon opvangen en ook met een mogelijke grootschalige functieverandering in de toekomst is de duurzaamheid geborgd. Gebouwen kunnen individueel en als groep eenvoudig een andere (maatschappelijke) bestemming krijgen. Dit kan dankzij de slimme positionering en koppeling van de gebouwen op het terrein en de doordachte balans tussen de constructieve elementen en de flexibele inbouw.

Coachende en ondersteunende detentiebegeleiders

Het gevangenisdorp in Haren biedt plek aan diverse typen gedetineerden: mannen, vrouwen (ook met kind), jongeren, psychiatrisch patiënten en zware criminelen. Er is ruimte voor in totaal 1.190 gedetineerden. Die leven samen in kleine eenheden van maximaal 35 personen, die qua functioneren relatief autonoom zijn en een sociale groep vormen. Binnen draagt alles bij aan een goedlopend proces voor zowel personeel als gedetineerden. Hierdoor kunnen medewerkers veel meer zijn dan alleen bewakers die een sleutel omdraaien. Ze coachen en ondersteunen de gedetineerden bij het indelen van hun dagen met werk, sport, ontspanning en opleiding. Jurgen Van Poecke, Inrichtingshoofd gevangenis Brussel: “Er zit paradoxaal genoeg heel veel kleinschaligheid in de gevangenis van Haren. Het bewakingspersoneel dat ingezet wordt op de leefeenheden zijn de zogenaamde detentiebegeleiders die een extra training inzake o.a. groepsdynamiek krijgen.”

Gevangenisdorp Haren is door EGM architecten ontworpen in samenwerking met het Belgische BzAi, in opdracht van het consortium Cafasso NV. Regie der Gebouwen trad op als bouwheer. Vanaf de opening is de Federale Overheidsdienst Justitie eindgebruiker. ■

MVRDV hertekent skyline Wuhan

MVRDV heeft de wedstrijd gewonnen om een nieuwe centrale bibliotheek voor Wuhan, China te ontwerpen. Een van de grootste bibliotheken in China meet 140.000 vierkante meter waarin traditionele en niet-traditionele functies zijn gecombineerd.

Het Rotterdamse architectenvureau MVRDV ontwerpt de centrale bibliotheek van Wuhan. De bibliotheek combineert traditionele en niet-traditionele functies met diverse studie-, huiskamer-, lees- en studioruimten. Het 140.000 vierkante meter grote project sluit aan op zijn omgeving via drie grote openingen die als visuele weergave van het leven in het gebouw fungeren en nieuwsgierigheid en intrige opwekken. Deze kenmerkende, vloeiende vorm met drie gezichten viert de positie van de "stad van 100 meren"

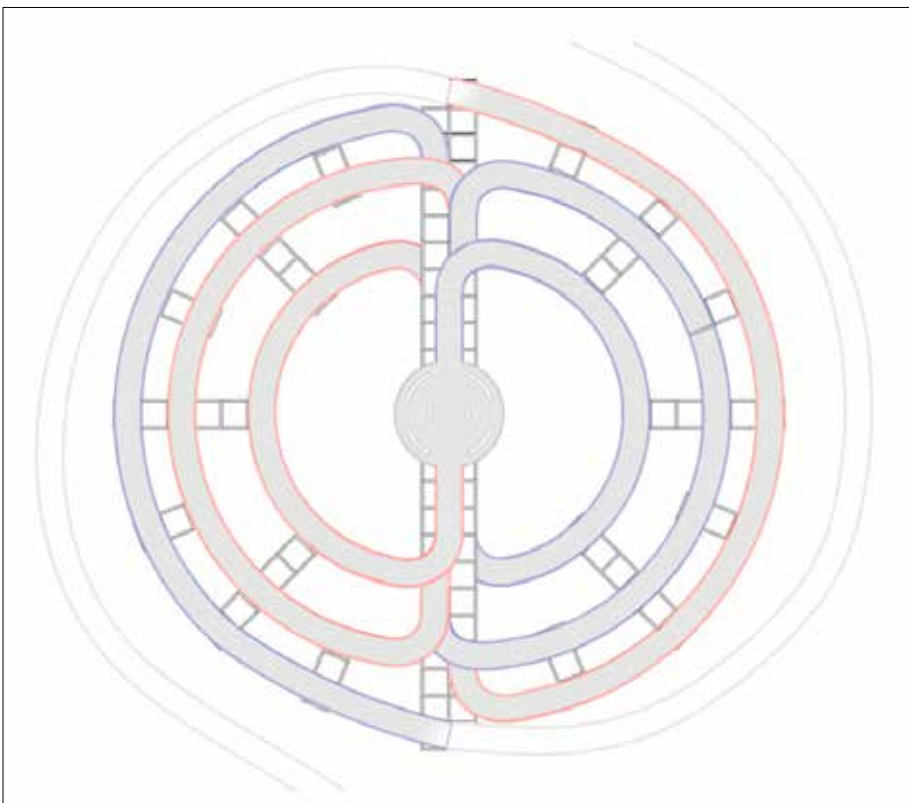
aan de samenvloeiing van twee rivieren, en wordt een nieuw herkenbaar oriëntatiepunt voor Wuhan.

De Wuhan Bibliotheek, gelegen op een goed zichtbare plaats naast het Baofeng viaduct in het Central Business District van Wuhan, zal literatuur, informatiediensten, wetenschappelijke en technologische innovatie en onderzoeksmiddelen integreren. De nieuwe bibliotheek zal het openbare informatie-systeem van Wuhan verbeteren en voorzien

in functionele behoeften op het gebied van lezen, leren, communicatie en innovatie, terwijl de stedelijke economie van de stad wordt versterkt.

Het concept van het gebouw is gebaseerd op de geografie van Wuhan en viert de sculpturale kracht van de rivieren, niet alleen in de vorm maar ook in het interieur, de ruimtelijke kwaliteiten en de materialen. Het refereert in zijn vorm aan de verschillende hoogten van de omringende gebouwen, met drie

dramatische ramen die op verschillende uitzichtpunten op de stad uitkijken. Elke opening richt zich op een afzonderlijk uitzicht: het hoogste van de drie ramen kijkt uit op de skyline van het CBD; een laag, breed raam biedt een panoramisch uitzicht op het tegenoverliggende park; en een lang, gebogen raam omarmt het aangrenzende plein en biedt voorbijgangers een glimp van de levendigheid binnenin. ■

Fietsklim in de randstad

Stichting Fietsklim presenteert haar ontwerp van de toekomstige Fietsklim; een ontwerp van ZUS [Zones Urbaines Sensibles] uit Rotterdam in samenwerking met Zonneveld ingenieurs en Van Hattum en Blankevoort. Uit onderzoek blijkt nl. dat het mogelijk is om in het hart van de Randstad een klim te creëren die kan wedijveren met de steilste hellingen van Nederland. Een klim die bovendien een mooie en unieke toevoeging is aan het Hollandse landschap.

Wat is er meer Nederlands dan het landschap naar je hand zetten? Enige tijd geleden presenteerde de Stichting Fietsklim haar plan om midden in het platte westen van Nederland een klim te realiseren die zich kan meten met de Posbank of de Cauberg of tegenwoordig ook de VAM-berg. Met 5 miljoen mensen binnen (sportieve) fietsafstand, waarvan enkele honderdduizenden zichzelf ‘fietser’ noemen, moet daar toch behoefte aan zijn, meent de stichting.

Nu brengt zij de resultaten naar buiten van een in de voorbije periode verrichte haalbaarheidsstudie. De architecten van ZUS uit Rotterdam hebben samen met de stichting een beklimming ontworpen met respect voor de natuur en het Hollandse landschap. Een constructie die tot wel 70 meter hoog- te geraakt. Door slim te werken met routes

door houten torens heen, hebben ze op een minimale oppervlakte een maximale stijging weten te creëren.

Constructie

Tijdens de haalbaarheidsstudie zijn verschillende constructiesystemen onderzocht. De architecten zochten naar mogelijkheden om de kosten zo laag mogelijk te houden en op zo weinig mogelijk oppervlakte zoveel mogelijk hoogtemeters te overbruggen. Omdat de stichting een in alle opzichten duurzame Fietsklim ambieert, is er gekozen voor een houten constructie.

Het uiteindelijke ontwerp werd mede geïnspireerd op de torens van achtbanen. Het fietspad bestaat uit brugelementen die telkens van toren naar toren liggen. Dit resul-

teerde in efficiënt materiaalgebruik, laag gewicht, beperkte funderingsdruk en het bijkomende voordeel dat een dergelijke constructie weinig wind vangt. Dit leidde tot een heuvel van opgehoogde aarde en houten profielen. Daarover cirkelen twee lussen omhoog en omlaag die elkaar in het hart van de constructie kruisen.

Hout

Door hout te gebruiken voor de constructie slaat de Fietsklim 1.800 ton CO₂ op. Vergelijkbaar met de gemiddelde jaarlijkse uitstoot van 2.000 huishoudens. Bovendien is hout goed hernieuwbaar, licht en demon- tabel en op verschillende manieren inzetbaar aan het eind van de levensduur. Naast het gebruik van hout is de Fietsklim ontworpen met oog voor de natuur. Het

ontwerp is een natuurcompositie die past bij de Randstad, waar bezoekersvriendelijke natuur, actieve recreatievormen en biodiversiteit geregeld samenkomen. Bovendien schept de Fietsklim met zijn unieke hoogte kansen voor nieuwe typen broedhabitat.

Vervolg

Nu de stichting weet dat de beklimming realiseerbaar is, staat de volgende fase van het project volledig in het teken van de financiering. Aangezien de gemeente Zoetermeer heeft aangegeven dat er ieder geval het komende half jaar geen ambtelijke capaciteit kan worden vrij gemaakt voor dit project, gebruikt de stichting de ruimte om (financiële) scenario's uit te werken.

De kosten voor de Fietsklim worden geraamd op circa € 9 miljoen. Ter vergelijking: de start van de Ronde van Spanje in Nederland afgelopen augustus kostte 15 miljoen euro voor 4 dagen wielervedst. In de komende maanden gaat de stichting op zoek naar partners. De wens is om een verbond met één of enkele investeerders aan te gaan en de klim samen verder te ontwikkelen. ■

Een goede partner voor je energie, da's essentieel. Zowel om je bureau als je mobiliteit vlot te doen draaien.

Al 20 jaar is Luminus je partner voor alles wat met energie te maken heeft bij jou op kantoor. En vanaf nu ook voor je mobiliteit. Onze experts adviseren je – rekening houdend met je elektrische installatie en voertuig – inzake laadoplossingen en plaatsing. Daarnaast stellen ze je intelligente oplossingen voor om controle te houden over je verbruikspieken en zorgen ze voor een gesplitste facturatie. Je krijgt toegang tot een uitgebreid netwerk van laadpalen in heel Europa om je wagen op te laden. Zo kan je telkens met een gerust hart de weg op. En bovendien ben je ook zeker dat je de juiste keuzes maakt voor de toekomst, zowel voor jezelf als voor je klanten.

Meer info op elektrische-mobiliteit.luminus.be

Samen maken we het verschil.

The Proof of the Pudding van Herman Hertzberger

Herzberger is 90, maar reflecteert in de nieuwe documentaire helder op zijn rijke oeuvre, dat hij deels lijkt te hebben overleefd.

De 90-jarige architect Herman Hertzberger heeft een rijk werkzaam leven geleid. Al op jonge leeftijd verwierf hij internationale bekendheid als belangrijk vertegenwoordiger van de architectuurstroming structuralisme. Zijn gebouwen en ideeën zijn wereldberoemd en worden nog altijd bewonderd en bestudeerd.

Hertzberger: 'Ik heb nooit echt een idee gehad in de zin dat van boven iets tot mij is gekomen. Ik geloof daar niet in. Ik bouw voort

op wat ik om mij heen zie en hoor. In mijn studietijd leerde ik vooral om goed te kijken en hard te werken, om zo tot iets te komen. Dat ben ik mijn hele leven blijven doen.'

In de documentaire *The Proof of the Pudding* leren we Herman kennen als een gedreven, humoristisch en bescheiden mens.

Nog altijd ontwerpt hij mee aan de projecten van zijn bureau AHH, geeft hij lezingen en werkt hij aan boeken om zijn visie op de

rol van architectuur voor mens en samenleving uiteen te zetten. Herbergzaamheid en vrijheid zijn voor hem sleutelbegrippen.

'Als architect maak je ruimte voor mensen waarin ze zich thuis kunnen voelen, waarin ze veilig en vrij kunnen zijn. En het contact tussen mensen kun je stimuleren.'

Het meest iconische gebouw van Herman Hertzbergers sociale visie, het voormalige Centraal Beheer-kantoor in Apeldoorn uit 1972, staat al jaren leeg en verloedert langzaam maar zeker. De documentaire volgt Herman en zijn opvolger bij AHH, Laurens Jan ten Kate, in hun strijd om een geslaagde transformatie tot woningen tot stand te brengen. Een transformatie die Herman altijd voor ogen heeft gehad.

'Het is van meet af aan het idee geweest dat die ruimte-eenheden geschikt zouden zijn voor een andere invulling. Dat is de gedach-

te van het structuralisme, dat je iets maakt wat zich leent om op verschillende manieren gebruikt te worden.'

In de documentaire noemt Herman de transformatie van Centraal Beheer 'the proof of the pudding'. Maar de werkelijkheid blijkt weerbarstiger. Hermans idealisme botst met het hedendaagse rendementsdenken dat ruimte vooral als winstgevende vierkante meters ziet en niet zozeer als een ontmoetingsplek voor mensen. Daar is Herman niet naïef in, maar wel vasthoudend.

'Als architecten kunnen we een bijdrage leveren aan een herbergzame wereld. Een kleine bijdrage weliswaar, maar we moeten het wel doen.'

The Proof of the Pudding van Herman Hertzberger is een productie van JURA Film Theater & Debat en een film van Patrick Minks (scenario, montage, regie), Jaap Veldhoen (camera, co-regie) en Wouter Snip (productie). ■

“ Herbergzaamheid en vrijheid zijn sleutelbegrippen ”

Zelfherstellende eigenschappen

Romeinse bouwwerken, zoals het Pantheon, houden al bijna tweeduizend jaar stand. Onderzoekers hebben nu het geheim ontdekt achter de lange levensduur van het Romeinse beton. Dit biedt mogelijkheden voor de moderne bouw.

De oude Romeinen waren ware bouwmeesters. Ze legden wegen aan, aquaducten, havens en enorme gebouwen, zoals het Colosseum en het Pantheon. Grote delen houden twee millennia later nog steeds stand. Een enkel millenia oud aquaduct levert zelfs nog water aan fontein in Rome.

In tegenstelling tot moderne constructies blijken deze van ongewapend beton gemaakte bouwwerken langdurig bestand tegen klimaatinvloeden, aardbevingen en aan de kust zelfs direct contact met zeewater. Dat maakt de oude, Romeinse bouwmaterialen de ideale inspiratiebron voor nieuwe, duurzame bouwwerken. Maar daarvoor moest er eerst een raadsel opgelost worden: wat maakt het Romeinse beton zo duurzaam?

Vulkanisch materiaal

Het Romeinse beton bestaat meestal uit door vulkanen uitgestoten tufsteen en andere granulaten, ofwel korrelige vaste stoffen, gebonden door een mortel (ofwel specie, gebruikt om te metselen) op basis van kalk en zogeheten puzzolanen, zoals vulkanisch as. Het idee was dat het vulkanische mate-

riaal het geheime ingrediënt was. Maar hoe dat de levensduur van het Romeinse beton verklaart, was nog onduidelijk.

In het beton zijn ook kleine witte klontjes van enkele millimeters groot te vinden, die je niet terugvindt in modern beton. Ze werden lange tijd weggezet als oninteressante onregelmatigheden die ontstaan zouden zijn door bijvoorbeeld slecht gemengd mortel.

‘Het idee dat de aanwezigheid van deze kalkkorreltjes gewoon kwam door slechte kwaliteitscontrole heeft me altijd dwarsgezet’, zegt Admir Masic, civiel en milieutechnicus bij het MIT. ‘Als de Romeinen zoveel moeite deden om een uitstekend bouw materiaal te maken, door alle gedetailleerde recepten te volgen die in de loop van vele eeuwen waren geoptimaliseerd, waarom zouden ze dan zo weinig moeite doen voor een goed gemengd eindproduct?’ Volgens Masic moest er meer achter de kalkkorreltjes zitten.

Zelfherstellend beton

Met collega’s boog Masic zich over de witte klontjes, die inderdaad uit kalkachtig mate-

riaal bleken te bestaan. Uit een chemische analyse bleek dat ze gevormd waren bij hoge temperaturen. Dat wijst erop dat er reactief ongeblust kalk was gebruikt bij de productie van de mortel. Het mengen van ongebluste kalk met de vulkanische granulaten, zand en water zorgt namelijk voor een chemische reactie waarbij warmte vrijkomt. Dit proces heet hot mixing (hete vermenging).

Dat de Romeinen mortel maakten door ongebluste kalk te gebruiken in plaats van, of in combinatie met gebluste kalk, zou zowel de kalkkorreltjes als de duurzaamheid van het beton kunnen verklaren. Door het hete mengproces ontstaan kalkkorreltjes met een brosse structuur. Deze gemakkelijk breekbare korreltjes, die bestaan uit een reactief materiaal, maken het beton duurzaam door hun zelfherstellende eigenschappen.

Als er scheurtjes in het beton ontstaan, dan zullen die zich snel uitbreiden naar deze kalkkorreltjes omdat het materiaal daar gemakkelijk breekt. Via het scheurtje kan er vervolgens water in het kalkklontje terechtkomen. Dat veroorzaakt een reactie waardoor het kalk uitkristalliseert tot calciumcarbonaat en

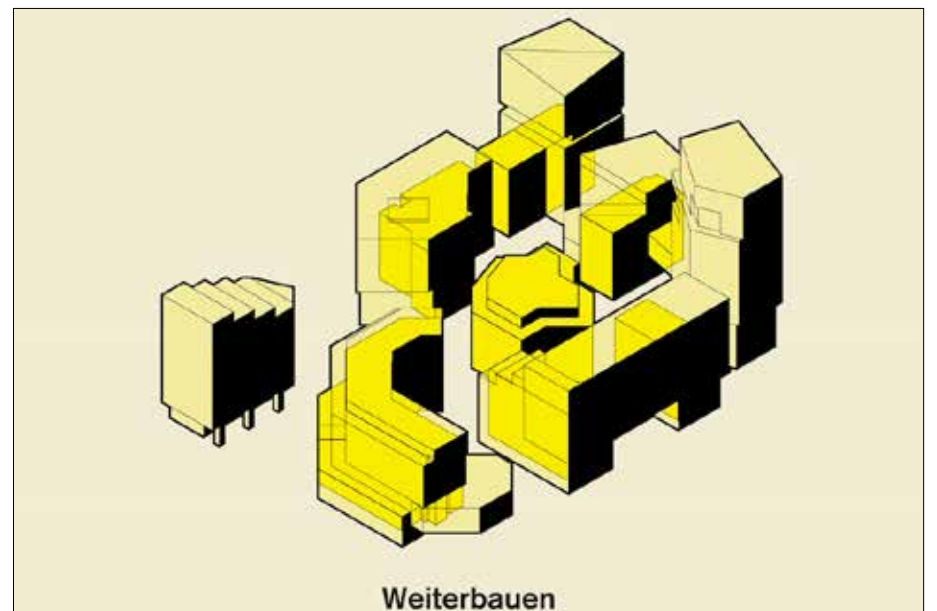
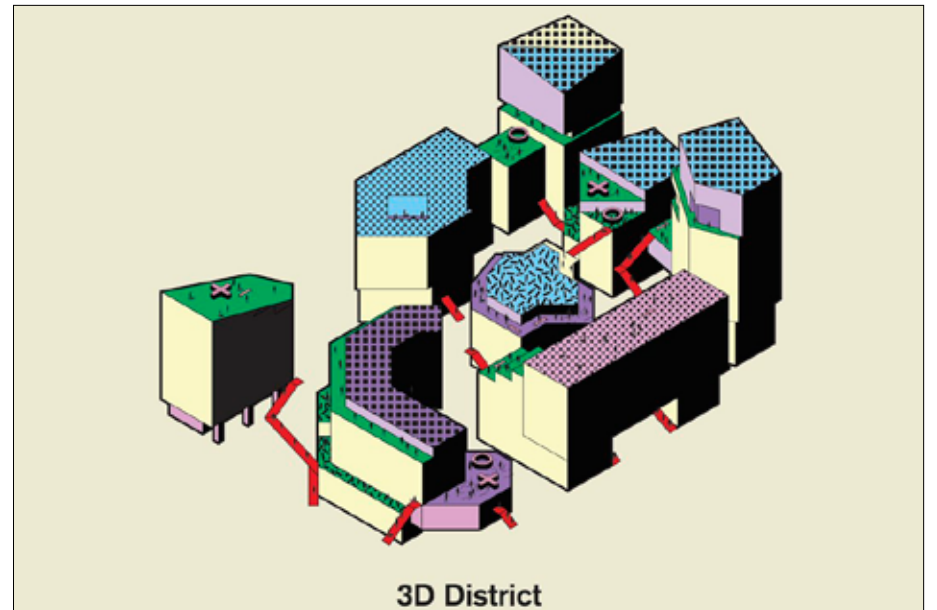
zo het scheurtje opvult. Het kan ook reageren met puzzolaanhoudende materialen en zo sterker beton vormen.

Elk van deze twee reacties treedt vanzelf op als er scheurtjes ontstaan, waardoor het beton zichzelf snel herstelt.

Modern Romeins beton

Om te testen of dit proces inderdaad plaatsvindt, maakten de onderzoekers het Romeinse beton na met het hete mengproces. Bewust veroorzaakte scheurtjes bleken inderdaad binnen twee weken volledig te herstellen door wat water erin te gieten. Beton dat gemaakt was zonder het ongebluste kalk herstelde niet.

De onderzoekers zijn deze ontdekking nu aan het uitwerken tot een commercieel verkrijgbaar, zelfherstellend beton. Dat zou langer meegaan en daarom duurzamer zijn dan het huidige bouw materiaal. ■

Site Practice + ZUS wint Europese prijsvraag met Fritz District

Hines Real Estate en de stad München schreven een stedenbouwkundige-architectonische prijsvraag uit. Architecten werden opgeroepen met een plan te komen voor de transformatie en uitbreiding van een kolossaal, leegstaand kantoorgebouw uit de jaren zeventig. Dit moest uiteindelijk een 73.000 m2 gemixt district in Neuperlach worden. Prijswinnaars waren Site Practice + ZUS.

Het gebied aan de Fritz-Schäffer-Strasse 9 zal een flexibel, toekomstgericht en duurzame stadswijk worden. Een wijk die bijdraagt aan de doelstelling van München om in 2035 een klimaatneutrale stad te zijn. Hierin mag elke bewoner maximaal 300 kg CO₂ per jaar uitstoten. De mix van wonen, werken, dagbesteding, kleinschalige detailhandel en gastronomie moet Neuperlach verrijken tot buiten de grenzen van het plangebied.

Het Fritz District ligt midden in Neuperlach. Dit is een grootschalige, volgens modernistische principes opgezette stadsuitbreiding uit de jaren zestig, in het zuidoosten van München. Het plangebied is aan alle zijden omsloten door overgedimensioneerde verkeersassen. Deze infrastructuur, waarlangs in de afgelopen decennia solitaire en monofunctionele kantoorgebouwen zijn gebouwd, moet veranderen. Dit om te voldoen aan de veranderde behoeften van de gebruikers van een duurzame hedendaagse gemixte woon- en werkomgeving.

Winnend ontwerp

Het door Site Practice + ZUS voorgestelde ontwerp stelt een strategie voor om van

het monolithische en monofunctionele kantoorgebouw een multifunctioneel en stedelijk 3D district te maken. Hiertoe 'knippen' de architecten het bestaande gebouw middels chirurgische bewerkingen open. Sloopwerkzaamheden zijn tot een minimum beperkt. De zes gebouwen die zo ontstaan, willen de architecten opdikken en uitbreiden tot courante, nieuwe volumes. Aan dit ensemble worden twee nieuwe gebouwen van 12 en 16 verdiepingen toegevoegd, waardoor een gevarieerde compositie van gebouwen, pleinen, steegjes, hoven, parkjes en (dak)terrassen ontstaat.

Het voormalige, introverte kantoorgebouw temidden van overgedimensioneerde infrastructuur zal in zijn getransformeerde vorm tot negen individuele gebouwen een gemixte stedelijke 18-uurs micro-kosmos zijn. Met zijn hoogstedelijke dichtheid draagt het Fritz District bij aan de revitalisering van Neuperlach en brengt levendigheid aan de geplande stadsboulevard die aan de oostkant langs het plangebied zal worden aangelegd.

De plinten van elk gebouw zorgen voor een levendige karakter van de stedelijke micro-

kosmos. In het hart van het nieuwe Fritz District ligt 'Fritz 9', de vrijgelegde circulatiekern van het voormalige kantorencomplex. Deze kern vindt zijn herbestemming in een driedimensionale publieke ruimte die onderdak zal blijven bieden aan reeds aanwezige, succesvolle lokale initiatieven zoals de circulaire Community Kitchen. Deze werkt overgebleven eten uit nabijgelegen restaurants en supermarkten tot betaalbare gerechten voor de wijk.

Naast het radicaal hergebruiken van het bestaande gebouw, zullen al aanwezige materialen, zoals de bestaande natuurstenen gevelplaten, een herbestemming krijgen in het nieuwe district. Alle nieuw- aan- en opbouw wordt toegevoegd als hybride houtconstructie die de grijze emissies reduceert tot 50 kg CO₂ per bewoner per jaar.

Collaboratief proces

Na een anderhalf jaar durend pré-selectieproces zijn 11 Europese bureaus, waaronder het Nederlandse Mondadnock en het Belgische noAarchitecten, gevraagd plannen te ontwikkelen. Eind december zijn de elf ingezonden ontwerpen beoordeeld door

de jury en werd, onder leiding van architect en stedenbouwkundige Ina Laux, de volgende rangorde bepaald.

- 1e prijs: Site Practice + ZUS Amsterdam/Mumbai, Rotterdam
- 2e prijs: Pool Architekten, Zürich
- 3e prijs: ROBERTNEUN™ ARCHITEKTEN GMBH, Berlijn
- 4e prijs: MAD Arkitekter, Oslo

Onder leiding van Site Practice + ZUS zullen diverse partijen het masterplan en de negen gebouwen in de vervolgfase verder uitwerken. Dit in samenwerking met de overige laureaten; Pool Architekten (Zürich), Robert Neun™ Architekten (Berlin), MAD Arkitekter (Oslo). Om de grote circulaire en duurzame ambities van het project waar te maken, sluiten daarbij planbureau voor circulair bouwen Zirkular (Basel) aan, alsook klimaatingenieursbureau Transsolar (Stuttgart) en constructeur Bollinger+Grohmann (München). De resultaten van de vervolgfase worden eind mei verwacht. ■

Duurzaamheid in de architectuur

Duurzaamheid is de balans tussen ecologische, economische en sociale belangen voor het heden en de toekomst. Bij duurzame architectuur bepalen architecten welk aspect zij het belangrijkste vinden. De ene legt de nadruk meer op het gebruik van duurzame materialen, de ander vindt het verminderen van vervoerskosten een prioriteit. Maar een overeenkomstig element is het gebruik van duurzame materialen en een hoge energiebewustheid.

Duurzame architectuur is geen holle trend, maar een noodzaak en een oplossing voor steeds groter groeiende problemen. Met het oog op natuurbehoud is er steeds minder land beschikbaar voor de bouw. Daarnaast zijn de grondstoffen van de aarde aan het opraken.

“De meest ‘duurzame’ vorm van architectuur is stoppen met bouwen”, vindt architect Dirk van Gestel. “Want elke verbouwing vraagt wat van de aarde: 60% van al het verkeer op de weg is bouwgerelateerd (vervoer van bouwvakkers, architecten, materialen, etc.). Maar stoppen met bouwen is een illusie, vernieuwing is niet tegen te houden en mensen zijn gewend aan het luxe leven. Ter vergelijking: 100 jaar geleden leefden 4-persoonsgezinnen in ruimtes waar mensen tegenwoordig in hun eentje wonen.”

Bij het ontwerpen van gebouwen is het al mogelijk om met de duurzaamheid rekening te houden. Bijvoorbeeld als het gaat om de aspecten van een gebouw die aan het milieu en aan de gezondheid zijn gerelateerd. Duurzaam ontwerpen en bouwen is een specialisatie op zich. Daarbij is er zowel aandacht voor het materiaalgebruik, voor de omgeving en voor een duurzame energiebron.

Bij het ontwerp van een duurzaam gebouw is er direct al aandacht voor de omgeving. De vormgeving dient zo te zijn dat gebruikers als vanzelf ook op een verantwoorde en duurzame manier omgaan met de omgeving. Bij de

toepassing van materialen zijn er milieuvriendelijke keuzes te maken. Bijvoorbeeld door sloopmateriaal in te zetten voor nieuwbouw. Hierbij valt te denken aan het gebruik van metselwerkgranulaat en betongranulaat die uit muren en funderingen komen. Of door de keuze voor het gebruik van hout te maken uit bossen die op duurzame wijze worden beheerd. Tijdens opleidingen voor architecten is er tegenwoordig al veel aandacht voor duurzaamheid.

Er is vanuit het oogpunt van de architectuur in relatie tot de duurzaamheid een integrale benadering nodig. Dat betekent dat er sprake is van het realiseren van een complete levenscyclus voor een gebouw. Dus niet alleen het ontwerp, bouw en het gebruik, maar ook als het gaat om de sloop. Niet alleen de architect is verantwoordelijk voor een complete levenscyclus van gebouwen. Duurzaam ontwerpen en innovatie is een samenspel tussen partijen, variërend van de opdrachtgever tot de architect en van adviseurs tot uitvoerders..

Architecten met een specialisatie in duurzaam ontwerpen bouwen denken vanaf het begin al na over het toekomstige gebruik. Het is bijvoorbeeld belangrijk om met de gezondheid en het comfort van gebruikers rekening te houden. Bij het ontwerpen van openbare gebouwen is er qua duurzaamheid een multifunctionele factor toe te voegen. Bijvoorbeeld door meerdere doelgroepen er gebruik van te laten maken. Een schoolgebouw dient overdag voor

lesgeven, maar staat in de avonden leeg. Bij het concept van meervoudig gebruik is het schoolgebouw in de avond voor andere doeleinden te gebruiken. Een enkel gebouw is dan voldoende voor meerdere soorten gebruikers. Dat heeft eveneens een duurzaam karakter.

Energie-efficiëntie over de gehele levenscyclus van een gebouw is het belangrijkste doel van duurzame architectuur. Architecten gebruiken veel verschillende passieve en actieve technieken om de energiebehoefte van gebouwen te verminderen en hun vermogen om hun eigen energie op te vangen of op te wekken te vergroten. Om kosten en complexiteit te minimaliseren, geeft duurzame architectuur prioriteit aan passieve systemen om te profiteren van de locatie van het gebouw met ingebouwde architecturale elementen, aangevuld met hernieuwbare energiebronnen en vervolgens alleen fossiele brandstoffen als dat nodig is. Locatieanalyse kan worden gebruikt om het gebruik van lokale milieubronnen zoals daglicht en omgevingswind voor verwarming en ventilatie te optimaliseren

Sinds enkele jaren, zijn technologie en innovatie de hoofdrolspelers van een groene revolutie die ook te merken is in het stedelijk landschap.

En zo verschijnen er, in vele grote steden, met bomen bedekte gebouwen, ecologische wolkenkrabbers, milieuvriendelijke flatgebouwen: een heuse revolutie waarin het groen, dat van oudsher beperkt bleef tot parken en tuinen, de hoofdrolspeler wordt van de stadsplanning. Er wordt aandacht geschonken aan het evenwicht tussen milieu en mens, met nieuwe manieren van denken over ruimte, waarbij gebouwen worden ontworpen die gericht zijn op energiebesparing en op een integratie van praktische eisen en woonbehoeften.

Een dak waar u het warm van krijgt

2022 werd het jaar van duurzame dakdromen. Zeker nu de energieprijzen de pan uit rijzen, zijn rendabelere stroombronnen niet meer weg te denken. Zonnepanelen vormen daarbij een vanzelfsprekende keuze, maar voor velen blijft de stijlbreuk met de harmonie van het dakontwerp een te groot struikelblok.

Een geïntegreerd PV-systeem

Met het oog op een fraaier samenspel tussen zonnepanelen en dakpannen, brachten we bij CREATON TERREAL Benelux het Solterre Premium PV-systeem op de markt. Een indak-oplossing die net zo stijlvol als slim is: de zonnepanelen liggen niet meer als een extra laag bovenop de dakbedekking, maar worden nu tussen de dakpannen weggewerkt.

En dat brengt enkele voordelen met zich mee. Naast het feit dat u extra gewicht aan dakpannen bespaart – die uiteindelijk toch onder zonnepanelen verdwijnen – zorgt het fotovoltaische systeem voor hét perfecte plaatje. Omdat de zonnepanelen zich op hetzelfde niveau als de dakpannen bevinden, sluit de installatie naadloos aan bij alle soorten dakpannen en leien. Geen enkele architectuurstijl staat bijgevolg nog buitenspel.

DOMINO-dakpannen met geïntegreerd PV-systeem.

“

Zo koesteren we naast de duurzame schoonheid van onze planeet ook die van de woning. Want de esthetiek van een woning is voor ons net zo waardevol als onze ethiek tegenover de natuur.”

— Lieven Sinnesael, Key Accountmanager Vlaanderen

Een uitkijk op duurzame vooruitzichten

Wat heeft het Solterre Premium PV-systeem voor u in het vizier?

- **Geen pak werk aan het dakwerk.** Dakspecialisten plaatsen het systeem voor u. Het systeem werd namelijk voor en door professionele dakdekkers ontworpen, wat hen de installatiepartners bij uitstek maakt. Voor een lager risico op fouten en een snellere afwerking.
- **Windbestendige panelen met waterdichte frames.** Bij hevige neerslag of stormachtig weer blijft het dak onbewogen. Sterker nog, ook waterinsijpeling en vochtschade krijgen geen kans.
- **Hoogwaardige materialen die de tand des tijds doorstaan.** Zodat u uw klanten altijd de beste kwaliteit kunt bieden. Het bewijs? Uw klanten krijgen tot 25 jaar prestatiegarantie op het elektrische vermogen van onze PV-panelen.

Dakpannen met opbouw Volnay PV-systeem.

- **Micro-omvormers met macrovoordelen.** Met onze micro-omvormers wordt hoogspanning op het dak vermeden, wat zowel de brandveiligheid als de veiligheid van de dakdekker ten goede komt. CREATON TERREAL Benelux voorziet bovendien alle nodige materiaal. Zo hoeft de dakdekker geen kabels door te knippen of stekkers te installeren, en kan hij of zij het systeem zonder risico plaatsen. Er is meer: dankzij de parallelschakeling halen de micro-omvormers het hoogste rendement uit het zonnepanelensysteem.
- **Eindeloze nieuwbouw- en renovatiemogelijkheden.** Bezigt met verbouwingen? Of legt u nog maar de eerste steen? In beide gevallen kunt u ons PV-systeem in het dak integreren. Zo kunt u bij nieuwbouw een deel van de voorziene dakpannen vervangen door het systeem. Bij een dakrenovatie, daarentegen, kunt u het inbouwen met profielen in dezelfde kleur als de dakpannen.

Van dakpan naar dakplan?

Op ons en met ons kunt u bouwen.

CREATON TERREAL Benelux nv
Generaal De Wittelaan 9/12 - 2800 Mechelen
creatonterrealbenelux.be

CREATON TERREAL

De Smart-upp boiler. Warm water, maar dan energieuwiger.

Het concept van een standaard elektrische boiler is bekend. Deze voorziet in de behoefte om warm water te leveren wanneer u dat nodig heeft, en dat is aangenaam. Een normale elektrische boiler warmt het water op van zodra de watertemperatuur in de boiler net onder de ingestelde temperatuur zakt. Maar het duurt soms een tijd vooraleer dat opgewarmde water opnieuw wordt gebruikt. Gedurende deze wachtperiode gaat warmte verloren, ook wel 'stilstandsverlies' genoemd. De standaard elektrische boiler moet dan keer op keer weer gaan verwarmen. Dat stilstandsverlies is in tijden van hoge energieprijzen niet te verwaarlozen.

De Smart-upp boiler van Itho Daalderop bezorgt hetzelfde comfort, maar dan slimmer. De nieuwste telg in de familie van kwaliteitsvolle boilervaten beschikt over een zelflerend vermogen. Deze nieuwigheid wil alles weten over het verbruikspatroon van zijn bewoner! Gedurende één week registreert de boiler dagelijks wanneer en hoeveel warm water wordt verbruikt. Vanaf dan wordt het oplaadmoment aangepast aan het consumptiepatroon van de gebruiker. Dankzij deze slimme functie hoeft het water in de boiler niet continu op een bepaalde temperatuur gehouden te worden. Geen water dat onnodig opwarmt...

De Smart-upp is een slimme rvs boiler, die energie bespaart door zich aan te passen aan het gedrag van de gebruiker. Met de Smart-upp kan je tot wel 12% energie besparen, omdat de boiler zelflerend functioneert. Door het gebruik van de Climate Connect-app wordt de energiebesparing gestimuleerd bij de gebruiker en krijgt deze inzicht in het energieverbruik van de Smart-upp."

Uiteraard levert ook deze boiler op elk uur van de dag het nodige comfort. Een onverwachte douche? Geen probleem! De Smart-upp boiler beschikt over een boostfunctie. Een druk op de display en je boiler gaat voor jou aan het werk.

Dankzij zijn zelflerend vermogen kan de Smart-upp tot wel 12% extra energie besparen in vergelijking met een klassieke elektrische boiler. De bijhorende Climate Connect-app zorgt ervoor dat nog meer energie bespaard kan worden.

Met deze app kan de bewoner diverse instellingen aanpassen en worden automatisch push-meldingen verzonden met bespaartips. Zo kan de bewoner de boiler bijvoorbeeld in vakantiestand zetten. Is er gedurende enkele dagen niemand thuis, hoeft de boiler niet op te warmen en wordt er energie bespaard.

Alle boilers van Itho Daalderop worden geproduceerd in de Benelux. Het vat in roestvrij staal rolt van 's werelds meest duurzame productielijn voor RVS. Beschikt u dan ook nog over zonnepanelen, dan is deze Smart-upp een uiterst ecologische keuze, van ontwerp, over productie tot verbruik.

itho daalderop
Climate for life

AEROMAT VT: Vernieuwde decentrale ventilatie met verhoogde warmteterugwinning

De innovatieve modulaire AEROMAT VT is een decentrale gevelventilator met passieve of actieve ventilatie in diverse varianten van aan- en/of afvoer tot warmteterugwinning.

De AEROMAT VT kan zowel afzonderlijk als gecombineerd gebruikt worden en kan onopvallend geïntegreerd worden in de gevel. Daarnaast heeft het AEROMAT VT-systeem een uitstekende geluidswering en een hoge luchtkwaliteit.

Gevelventilatie 360° verder ontwikkeld

Het universele behuizingsplatform, variabel in lengte en diepte, is eenvoudig in de gebouwschil te integreren. Daarbij kan het ventilatiesysteem uniform in de sponning, borstwering of latei verwerkt worden. Hierdoor kan de inbouw naar keuze zichtbaar of verdekt liggend plaatsvinden.

Het aan- en afvoerkanaal is vervaardigd uit montagevriendelijk EPP-kunststof. Dit levert merkbare bouwfysische voordelen op. Daarnaast is het mogelijk om het kanaal

eenvoudig te verkorten en compenseert het mogelijke bouwtoelanties.

Krachtige warmteterugwinning – maximale energie-efficiëntie

AEROMAT VT WRG heeft al een uitstekende warmterugwinning van max. 93 % met een evenwichtige verhouding tussen grootte, eigengeduid en energie-efficiëntie. De AEROMAT VT WRG plus met energie-efficiëntie klasse A heeft een warmteterugwinning van max. 95 %. Deze nieuwe variant vormt een uitermate krachtige oplossing voor energie-efficiëntie en duurzaamheid. AEROMAT VT D, heeft een passieve ventilator en is verkrijgbaar in verschillende uitvoeringen en voldoet aan de meest uiteenlopen-

de eisen wat betreft de verhouding van geluidswering en luchtprestaties.

De moderne, comfortabele bediening van de AEROMAT VT bestaat uit bediening via touch, smart bediening via app en een automatische, op de behoefte afgestemde ventilatieautomaat. De optionele functies van de gevelventilator zorgen voor een op ieder moment goede binnenluchtkwaliteit – van temperatuur-, vocht-, CO₂- en VOC-regeling tot extra functies als een voorverwarmingsregister en verschillende filterklassen.

Configuratie wordt eenvoudig

Het doordachte ontwerp van de ventilator biedt verwerkers voordelen bij de installatie, omdat deze profielonafhankelijk naast het raamelement kan worden ingebouwd. De voorgeconfigureerde in- en uitgangen maken externe aansturing van de ventilator en eenvoudige integratie in een gebouwenregeltechniek mogelijk.

www.siegenia.com

SIEGENIA
brings spaces to life

Duurzaam en circulair bouwen met EQUITONE

Duurzaamheid en circulariteit zijn niet weg te denken thema's in de bouwsector. Bij EQUITONE zetten we ons elke dag opnieuw in om onze materialen te hergebruiken en te recyclen, zodat ze een mooi tweede leven krijgen. Geloof jij ook in een duurzamere toekomst? Bouw dan samen met ons aan een circulaire sector.

Foto: architect – Stefano Boeri

Ongeëvenaarde ontwerp vrijheid

EQUITONE-materialen bieden een ongeëvenaarde ontwerp vrijheid. Het vezelcementmateriaal is in de massa gekleurd, wat betekent dat het oppervlak de inwendige textuur en kleur van het vezelcementmateriaal vertoont. Ze zijn verkrijgbaar in verschillende texturen en kleuren en kunnen in gelijk welke vorm verzaagd worden. Of je nu kiest voor EQUITONE [lunara], [linea] of [textura], de EQUITONE materialen passen in elk ontwerp.

Duurzame materialen

Onze vezelcement gevelpanelen respecteren de natuur vóór, tijdens en na het productieproces. EQUITONE

gevelmaterialen zijn van nature grondstoffenefficiënt. Ze bestaan uit water, portlandcement, cellulose en natuurlijke mineralen en zijn daardoor de perfecte basiselementen voor een circulaire bouwsector. Dankzij hun uitstekende eigenschappen gaan ze bovendien tot wel 50 jaar mee. Wij streven er ook naar om onze ecologische voetafdruk zoveel mogelijk te beperken door materialen te ontwerpen met een lichte impact, minder water en energie vereisen en hergebruikt kunnen worden.

Meer weten?

Raadpleeg dan de milieuproductverklaring (Environmental Product Declaration - EPD) van alle producten in ons gamma. (beschikbaar op equitone.com)

Foto: RDBM Architects

Foto: architect – Vivien Fung

Modulaire en circulaire geveloplossing

De EQUITONE geveloplossingen passen perfect in het kader van circulair bouwen. Niet alleen dankzij hun samenstelling, hun stevigheid en hun duurzaamheid, maar ook door de manier waarop ze zijn ontworpen. EQUITONE-materialen zijn ontwikkeld als een totaalsysteem. Je kan ze in verschillende configuraties toepassen. De gevelpanelen zijn eenvoudig te monteren, te vervangen en te demonteren om in de toekomst ook in andere projecten optimaal te worden ingezet. Aan jou de keuze of je ze geschroefd, gevijet of onzichtbaar mechanisch bevestigd.

Nieuwsgierig naar onze circulaire geveloplossingen?

Bezoek dan onze website:

www.equitone.com/nl-be/duurzaamheid

EQUITONE
Fibre cement facade materials

S-line® assortiment

Minder materiaal, net zo functioneel en hoogwaardig

U wilt meer. Meer kansen voor duurzaam bouwen. Meer comfort creëren voor wonen of werken. Meer ruimte scheppen voor isolatie. En meer doen met minder grondstoffen. Dat alles mogelijk maken lijkt een hele kunst, maar komt in feite neer op de kunst van het weglaten. En dat is precies wat het nieuwe S-line® assortiment van Vandersanden doet.

In 2050 CO₂-neutraal zijn. Dat is waar Vandersanden voor gaat. Hiervoor is het duurzaamheidsprogramma Together to Zero opgezet, met dematerialisatie als één van de belangrijkste domeinen. Dit krijgt met S-line® con-

creet vorm. Gevelstenen en straatbakstenen met het juiste maatje minder, en juist daarom met de meerwaarde die u wilt. Hiermee zet u grote stappen in duurzaam en circulair bouwen, met een kleinere hoeveelheid grondstoffen en een lagere CO₂-uitstoot.

Voor nieuwbouw en renovatie

S-line® gevelstenen zijn geschikt voor nieuwbouw en renovatie. Geef uw project een tijdloze uitstraling en isoleer het volgens de nieuwste isolatienormen. Bij gelijke muurbreedte ontstaat namelijk extra ruimte voor isolatie. Dat levert een lagere energiefactuur en een gunstiger E-peil op. En kiest u niet voor extra isolatie? Dan ontstaat er meer ruimte voor wonen of werken. Met S-line® zijn de mogelijkheden eindeloos.

Dezelfde kwaliteit maar dan voordeliger

Smalle gevelstenen hebben dezelfde eigenschappen als traditionele gevelstenen, maar zijn door hun formaat voordeliger. De gevelstenen zijn traditioneel te ver metselen, met dunbedmortel te verwerken of te verlijmen met een lijm mortel. Smalle gevelstenen wegen minder, waardoor ze bijdragen aan lichtere constructies. Met S-line® gevelstenen bent u zeker van gegarandeerd langdurig mooie gevels, zonder vergipsing.

Op weg naar de nieuwe standaard

U profiteert ook van duurzame logistieke voordelen als u voor S-line® gevelstenen kiest. De smalle gevelstenen nemen namelijk minder ruimte in beslag. Zo kunnen er meer stenen per vracht mee en neemt het aantal transportbewegingen af. Hierdoor komt er minder CO₂ vrij. Een paar centimeter minder levert dus volop duurzame meerwaarde en een kleinere voetafdruk op. S-line® is daarmee een duurzaam alternatief voor de traditionele baksteen.

Slank. Slim. Sterk. S-line®.

Samen op weg naar de nieuwe standaard.

www.vandersanden.com/s-line

VANDERSANDEN
HET MOOISTE MAAK JE SAMEN

Multi — Brussel

Campus Cadix — Antwerpen

Eylenbosch — Dilbeek

Beste vastgoedprojecten van ons land staan in Brussel, Antwerpen en Dilbeek

De beste Belgische vastgoedprojecten van 2022 zijn bekroond tijdens de vijfde editie van de Real Estate Society (RES) Awards, oftewel de Oscars van de vastgoedsector. Grote winnaars dit jaar zijn: Multi, een state-of-the-art kantorencomplex in Brussel, Cadix, een spraakmakend schoolgebouw in Antwerpen en project Eylenbosch, een herbestemde brouwerij in Dilbeek. Een tienkoppige jury van experts en prominenten, met onder hen Vlaams bouwmeester Erik Wieërs en professor ruimtelijke economie Ann Verhetsel (Universiteit Antwerpen) prees de winnaars voor hun sterke inspanningen op vlak van duurzaamheid, verscheidenheid en innovatie.

De 'Beste Belgische Vastgoedprojecten' is een initiatief van de Real Estate Society, de vereniging van de vastgoed-alumni van de Antwerp Management School (AMS). De awards lauweren buitengewone Belgische bouwprojecten in drie sectoren: (semi-) openbare-, commerciële en residentiële ontwikkeling. In totaal meer dan 40 projectontwikkelaars en architecten, uit alle uithoeken van het land, dongen mee voor het hoogste schavotje om één van de felbegeerde Belgische vastgoedprijzen in de wacht te slepen.

Het was een tienkoppige vakjury* van experts en prominenten met onder meer Erik Wieërs, professor Ann Verhetsel en architect Kristiaan Borret die de drie winnende projecten uit Brussel, Antwerpen en Dilbeek bekendmaakte.

“Met de Real Estate Society willen we het streven naar kwaliteit en verscheidenheid in de vastgoedsector aanmoedigen. Projecten die dat in uitzonderlijke mate gerealiseerd hebben, verdienen een bekroning. Met deze awards, zeg gerust de Belgische vastgoed-Oscars, proberen we het volhardend streven naar innovatie en duurzaamheid van talentvolle architecten, ontwikkelaars en bouwbedrijven extra in de kijker te zetten.” (Frederik Lesire, MRE, bestuurder RES)

Commercieel vastgoed: Multi – Brussel

In de categorie voor commercieel vastgoed gaat Multi uit Brussel met de hoofd-

prijs lopen. Vlakbij het Brouckéreplein werd een verloederd gebouw volledig opgesmukt tot een state-of-the-art kantorencomplex. De zwarte doos van Brussel werd omgetoverd tot een transparant, uitnodigend geheel in een H-vorm. Het gebouw telt liefst 18 verdiepingen, biedt plaats aan 2.000 werknemers en is volledig CO₂-neutraal. Grote spelers als Bpost en Total Energies nemen er hun intrek. De volledige herontwikkeling ontsproot aan de hersenpannen van het Antwerpse architectenbureau CONIX RDBM Architects en projectontwikkelaars Immobel en Whitewood.

“Het project is het schoolvoorbeeld van wat we een “State-of-the-art kantorencomplex” noemen. Het is een architecturaal pareltje en bevat alles wat een hedendaags kantoor moet hebben: openbaar vervoer nabij, in de stad én bovenal op-en-top duurzaam. Zo bestaat het gebouw bijna volledig uit allemaal gerecycleerde materialen. Bovendien maakt het van een verloederde omgeving een gebouw dat bijdraagt tot herwaardering van de hoofdstad.”

(Semi-) publiek vastgoed: Campus Cadix – Antwerpen

In de categorie voor (semi-) publiek vastgoed schiet Cadix, een scholencampus op het Eilandje in Antwerpen, de oppergaai af. Het project omvat een nieuwbouwblok, de renovatie van het Van Averbekegebouw,

beschermd als werk van de gelijknamige architect en een gedeelte van de oude CAD-loodsen. De scholencampus telt in totaal 24.000 vierkante meter en huist de opleidingen voor kunst, techniek en wetenschap. Daarbovenop zijn er ook wooneenheden voorzien. Korteknie Stuhlmacher Architecten uit Rotterdam sleutelde liefst dertien jaar lang aan de bouwstenen van de campus: oude havenloodsen, een school met monumentenstatus en een fors nieuwbouwblok. Die volharding wordt nu beloond met een RES Award.

“Dit ambitieuze project stond voor enkele stevige uitdagingen. De renovatie van een iconisch pand gaat vaak gepaard met de nodige risico's. De architecten en bouwheren zijn er met glans in geslaagd om de monumentale gebouwen uit het verleden te laten connecteren met nagelnieuwe architecturale parels. Daarbovenop heeft het door het creëren van kwalitatieve onderwijsplekken ook een niet te onderschatten maatschappelijke meerwaarde.”

Residentiële vastgoed: Eylenbosch – Dilbeek

Bij het woonproject Eylenbosch, de winnaar in de categorie residentiële vastgoed, werd de gelijknamige oude brouwerij in Dilbeek omgetoverd tot een florerende woonbuurt. Ook al stond de brouwerij Eylenbosch al geruime tijd leeg, als bouwwerk vormde ze

al meer dan honderd jaar een iconisch beeld voor de streek.

De herbestemde Brouwerij Eylenbosch biedt vandaag plaats aan 55 woningen en ongeveer 3.000 m² commerciële ruimte. Om de rijkgepulde geschiedenis van het pand te respecteren, werd een deel van de brouwerij behouden. Het andere deel bestaat uit nieuwbouw. Centraal in het complex bevindt zich een gesloten binnenplaats, die omgevormd werd tot een publiek en auto-vrij plein. Bovenaan op de site werd een uitkijkpunt gebouwd met een uitzicht over het Pajottenland.

“Duurzaamheid, betaalbaarheid en respect voor erfgoed: het zijn de drie kernwaarden die centraal staan bij de RES Awards. Niet toevallig komen die alle drie terug bij dit woonproject in Dilbeek. Naast betaalbare woningen komen er ook commerciële ruimtes wat de lokale economie dan weer ten goede komt. Project Eylenbosch is op architecturaal én bouwkundig vlak een absolute voorloper.”

Het project zelf is overigens op-en-top Dilbeeks. Het komt uit de koker van architectenbureau OSK-AR, gevestigd in de Baron de Vironlaan, op een boogscheut van het winnende project. ■

Kleiner Batibouw mikt op meer bezoekers

Batibouw kijkt voor het eerst sinds 2020 weer uit naar een normale editie. Met zes dagen en 500 exposanten zal de bouwbeurs dit jaar wel korter en kleiner zijn. Toch mikt organisator Fisa op meer bezoekers.

Wegens de coronapandemie kon Batibouw in 2021 alleen een digitaal evenement organiseren. Ook in 2022 kon de beurs nog niet terugkeren naar het normaal: wegens de coronamaatregelen vond ze pas in mei plaats.

In 2023 keert Batibouw terug naar maart. De beurs wordt wel ingekort van negen naar zes dagen. Tot 2020 ging het nog om elf dagen. Volgens Fisa-CEO Frédéric François gebeurde dat op vraag van de exposanten, voor wie negen dagen te lang is.

Batibouw keert ook terug met minder exposanten. Zowat 500 bedrijven uit de bouwsector maken hun opwachting, tegenover 600 vorig jaar en ongeveer 800 voor de coronapandemie.

Als reden voor de terugval wijst François naar de hogere faillissementen in de sector en het feit dat sommige bedrijven na de coronapandemie zelf meer zijn gaan inzetten op promotie via sociale media en influencers. Toch blijft hij hameren op het belang van Batibouw voor bouwbedrijven: "40 tot 70 procent van de omzet van onze exposanten is terug te leiden tot de beurs".

Ondanks de kleinere editie mikt Batibouw wel op meer bezoekers dan vorig jaar. Net als dit jaar hoopte Fisa toen op 150.000 bezoekers, maar uiteindelijk kwamen er maar iets meer dan 116.000 over de vloer.

Die lagere opkomst wijt François aan het feit dat de beurs uitzonderlijk in mei plaatsvond. "Voor Batibouw is dat een slechte periode", aldus de CEO. "Mensen zijn in mei met hun tuin en hun vakantie bezig, maar niet met hun verbouwingen." In 2020, toen Batibouw vlak voor de eerste lockdown plaatsvond, lokte het evenement nog 187.000 bezoekers.

Batibouw vindt dit jaar plaats vanaf dinsdag 14 tot en met zondag 19 maart in Brussels Expo, waar de beurs zes paleizen bestrijkt. Een ticket kost 15 euro.

Net zoals vorig jaar staan duurzaamheid en energie-efficiëntie centraal. Daarbij probeert de beurs ook zelf het goede voorbeeld te geven: de thermostaat gaat 2 graden later, plastic voor eenmalig gebruik is niet welkom bij de eet- en drankstanden en het tapijt is plasticvrij en gemaakt zonder water te verbruiken. Exposanten zullen ook een reeks duurzaamheidsvragen moeten invullen en degenen die het best scoren, zullen extra in de aandacht worden gezet.

600m² van hal 7 zal speciaal gewijd zijn aan energie-efficiëntie. Bezoekers kunnen nieuwe oplossingen ontdekken, maar ook in gesprek gaan met neutrale partners en advies krijgen over premies en nieuwe oplossingen.

Naast de energiezone stelt Batibouw nog verschillende andere thematisch ingerichte zones voor. De voormalige beurs Cocoon krijgt als onderdeel van Batibouw een volledig Paleis toegewezen. De nieuwste trends op het gebied van decoratie, lifestyle, serviesgoed (en nog veel meer) komen er aan bod. De zone Flex-Living, die vorig jaar een groot succes kende, komt terug met alternatieven voor traditionele huisvesting (tiny-house, containers, tuinkantoren, enz.).

De beurs Batibouw is echter ook en vooral een plaats om knowhow uit te wisselen. Daarom wordt in hal 5 een Matchmaking area ingericht, waar neutrale partners bouwers en verbouwers op individuele en persoonlijke basis adviseren. Ten slotte zal de Batibouw Academie een rijk en gevarieerd programma van conferenties, demo's en workshops aanbieden.

Voorts richt Fisa weer aparte zones in rond flexwonen en krijgen bezoekers opnieuw de mogelijkheid tot individueel advies op maat, terwijl het op 17 maart voor de tweede keer de professionele beurs Installpro - gericht op vakmensen uit de bouwsector - organiseert. Nieuwigheid is de 'academy zone', met sprekers, workshops en demonstraties. ■

Rubenshuis gesloten voor renovatie

Het Rubenshuis heeft onlangs de allerlaatste bezoekers ontvangen. De sluiting van het museum is het startschot voor de renovatie van Rubens' grootste meesterwerk: de historische kunstenaarswoning.

Het gebouw krijgt een grondige restauratie en wordt duurzamer, veiliger en energiezuiniger. De komende jaren verrijst zijdelings van Rubens' huis ook een onthaalgebouw van Robbrecht en Daem Architecten. Deze nieuwe ingang vormt het startpunt van een nieuwe en integraal toegankelijke bezoekersroute doorheen het huis en de tuin. Het vernieuwde Rubenshuis wordt dubbel zo groot.

Op 8 januari 2023 kwamen de allerlaatste bezoekers naar het Rubenshuis. In totaal bezochten in 2022 en de eerste week van 2023 157.600 mensen het museum. Het was een bijzonder druk jaar, rekening houdend met de maximumcapaciteit op de bezoekersaantallen en de sluiting van de tuin.

De komende jaren is het Rubenshuis gesloten. De historische kunstenaarswoning krijgt een grondige restauratie. Bezoekers van alle leeftijden genieten straks van meer comfort. Een subtiel ingebouwde lift maakt het museum integraal toegankelijk voor iedereen. Er komt ruimte bij voor sanitair en faciliteiten, voor presentaties en voor internationale tentoonstellingen. Het gebouw wordt ook duurzamer, veiliger en energiezuiniger. Een nieuw systeem voor klimaatbeheersing in de historische ruimtes beschermt de waardevolle collecties. De restauratie van het interieur staat garant voor een sterkere historische beleving.

Zijdelings van Rubens' historische huis en tuin verrijst een gloednieuw onthaalgebouw van Robbrecht en Daem Architecten. Daarin komen naast het onthaal ook een belevingscentrum, het nieuwe museumcafé, het onderzoekscentrum en de internationaal gewaardeerde Rubensbibliotheek. Deze nieuwe ingang vormt het startpunt van een aangepaste bezoekersroute doorheen het museum en de tuin.

De nieuwe baroktuin wordt een besloten hof. Deze museumzaal zonder plafond schittert in elk seizoen en toont 365 dagen per jaar kleur dankzij het plant- en kleuradvies van Dries Van Noten.

Het Rubenshuis wordt klaargemaakt voor de toekomst. Het vernieuwde museum wordt, inclusief nieuwbouw, dubbel zo groot. De renovatie en uitbreiding gebeuren met veel respect voor het verleden én voor de toe-

komst. Stad Antwerpen investeert 22,7 miljoen euro; Toerisme Vlaanderen 3 miljoen euro.

'Let toch goed op, wanneer u vertrekt dat alles goed is afgesloten is', schreef Rubens in een brief uit 1638 aan zijn leerling Lucas Faydherbe. Met dat advies is het Rubenshuis gesloten. Schepen voor cultuur Nabilla Ait Daoud:

'De sluiting van het Rubenshuis is een mijlpaal. Met de totaalrenovatie pakken we de grote uitdagingen van de huidige infrastructuur aan. Verleden en vernieuwing komen hier in de toekomst samen; helemaal zoals Rubens het vandaag zelf zou hebben bedacht.' ■

Architectenkrant is een maandblad uitsluitend bestemd voor de professionelen in de architectuur

www.architectenkrant.be

Maria van Hongarijelaan 64 b6, 1083 Brussel
Tel. 02 772 40 47 - Fax : 02 771 98 01
info@media-xel.com

Redactie : Nicolas Houyoux - hoofdredacteur
nicolas.houyoux@media-xel.com

Publication Manager
Bea Buyse: Tel. + 32 (0)477 77 93 68
bea.buyse@media-xel.com

Sales Manager
Kathleen Metten: Tel: + 32 (0)472 72 34 81
kathleen.metten@media-xel.com

Totaal bereik : 13.700 architecten.
Artikels, foto's en tekeningen in het redactioneel gedeelte van de Architectenkrant bevatten geen publiciteit; producten en bedrijven worden hier uitsluitend vermeld ter informatie van de lezers. Artikels met informatie van eerder publicitaire aard worden opgenomen met de vermelding 'productinfo, advertorial,...'. Alleen de auteurs zijn verantwoordelijk voor de artikels, foto's, illustraties en standpunten die in de Architectenkrant verschijnen.

Copyright 2023 - MediaXel bvba.
Alle rechten voorbehouden, die van vertaling inbegrepen. Paraît également en français.

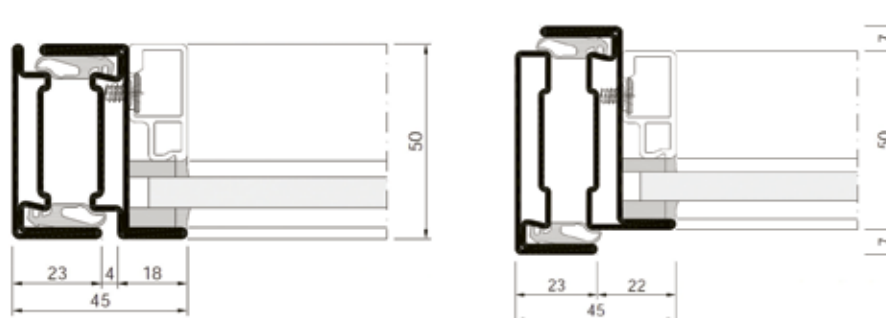
De Forster Presto serie krijgt een prachtige nieuwe variant: Forster Presto XS.

De **superslanke stalen profielen** van **Forster** laten een maximale daglichtinval en transparantie toe. De aanzichtbreedte voor de vaste ramen bedraagt slechts 23mm en voor opendraaiende elementen 45mm.

Dankzij het elegante en slanke aanzicht passen Forster Presto XS-profielen perfect in de hedendaagse architectuur en projecten op zoek naar een **minimalistisch design**. Het staal geeft uw ruimte direct een meer **industriële, authentieke of moderne look**. Het systeem leent zich dan ook uitstekend voor de **restauratie en renovatie** van oude gebouwen.

forsterprestoXS

Ultraslanke stalen binnendeur

forster

Reynaers Aluminium NV
Oude Liersebaan 266, B-2570 Duffel
Tel 015 30 85 33 / luc.hermans@forstersystems.com
www.forstersystems.com